

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUINING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN,

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

ZEEROOF.

In den laatsten tijd begint men meer en meer in onze dagbladen over zeerooverijen te klagen. Men moet strand- en zeeroof goed onderscheiden.

Strandroovers bepalen zich tot den aanval op kleine vaartuigen onder de kust. Zij zijn meestal onze eigene onderdanen.

Onder zeeroof verstaat men aanvallen, gepleegd door een of meer goed gewapende vaartuigen, op schepen en strandplaatsen, ook met het doel om de bemanning en de bewoners weg te voeren. Zeeroof wordt tegenwoordig veelal in deze streken bedreven door lieden, die niet onder ons gezag staan.

Tegen strandroof kan eene goede politie langs de kustplaatsen veel doen.

Zeeroof is niet te fruiken dan door zeer krachtig optreden van de marine.

Intusschen verkeert onze marine in het geval van alles waarvan steeds afgaat en niet genoeg bijkomt.

Sedert 1867 is de marine verdeeld in het zoggenaamde Nederlandsch eskader en de schepen, bestemd om voortdurend hier te blijven.

Van het eskader keeren de bodems alleen bij aflossing door anderen terug.

Hoevele schepen, die voor den dienst alhier bestemd waren, zijn nu in de laatste vijf of zes jaren afgekeurd? Thans is de beurt weder aan de *Vesuvius*. Welke vaartuigen zijn daarvoor in de plaats gekomen? In 1870 telde men in

den Indischen Archipel nog 31 oorlogsbodems, thans 24, de *Soerabaja* medegerekend.

Het getal alhier voor den dienst beschikbare bodems neemt steeds af. Maar daarenboven worden de aanwezige schepen ouder en moeten telkens wegens reparaties buiten dienst gesteld worden. In den regel is dit met 5 à 6 het geval.

Wat is er geworden van het plan tot aanbouw in Indie?

De *Soerabaja* is daarvan tot heden het eenige produkt. Verder staan nog een paar schepen op stapel.

Het gevolg van het afnemend getal vaarbare schepen is, dat op stations, waar vroeger steeds drie bodems aanwezig waren in den laatsten tijd niet meer dan twee te vinden zijn geweest. De marine moet daarbij tegenwoordig soms ook weder allerlei diensten doen, bij gemis aan schepen van de gouvernementmarine.

Het onophoudelijk bekruisen der punten, waar men tegen zee- en strandroof te waken heeft, wordt dien ten gevolge telkens moeilijker, ja, ondoenlijk.

Daarenboven is de dienst hoe langer des te meer afmattend.

Van daar dat de zeeroof, de aloude kwaal van deze eilandenwereld, het hoofd weder opsteekt.

Men zal, zoo voortgaande, hier het getal bodems van onze oorlogsmarine telkens zien verminderen en plotseling zal het heeten: de Indische marine is in verval. Onder de 24 schepen bevindt zich toch menig, dat weldra evenzeer zal dienen te worden afgekeurd.

Wel heeft deze Minister van Marine het plan behalve de houten vaartuigen, ijzeren ramtorenschepen voor Indie te bouwen; maar is dat voldoende om hier de veiligheid der zeeën en kusten te verzekeren?

Om zeeroof tegen te gaan zijn snelloopende

stoomvaartuigen noodig, van niet te grooten diepgang, alsmede goed bezeilde en snel roeiende inlandsche vaartuigen.

Grootere stoomschepen richten zelden iets effectief tegen zeeroovers uit. Ontmoetingen in opene zee zijn uiterst zeldzaam. De zeeroovers houden zich toch zoo dicht mogelijk langs de kusten en wijken bij het naderen van oorlogsbodem tusschen banken, klippen en eilandjes, in inhammen of rivieren, terwijl de meeste stoomschepen te grooten diepgang hebben om ze dan te volgen.

Indien men meer dan een paar stoombarkassen in deze wateren had, zouden zij goede diensten doen om vluchtende zeeroovers te achterhalen.

De meesten van onze stoomschepen baten echter daartoe veelal thans niet. Zij hebben, behalve hun diepgang, te weinig snelheid; komen zij in de nabijheid der zeeschuimers, dan worden dezen door de rook uit den schoorsteen uren ver reeds gewaarschuwd, zoodat zij tijd en gelegenheid hebben om zich te bergen.

Dat de zeeroof in dezen archipel na 1840 tot bijna 1860 zulk eene geduchte rol kon spelen, is toe te schrijven aan het gemis van stoomschepen in die dagen, zoodat men op vele plaatsen geen jacht op de zeeroovers kon maken, die van elders komen, en hun den toegang tot onze wateren door veelvuldig kruisen beletten. Ook miste men toen nog voldoende kennis van den tijd, waarop zij uittrekken, en van hun terugkeer.

Om immers met succès tegen de zeeroovers te waken, moet meer kennis verkregen worden van de plaatsen van herkomst, van hunne levenswijze, van den koers dien zij in den regel nemen, voorts van dien welken zij bij de terugreis volgen en van het tijdstip waarop deze laatste plaats heeft. Men dient eindelijk na te gaan of zij op onze kusten schuilplaatsen of helpers hebben. Deze wetenschap dient gepaard te gaan aan nauwkeurige bekendheid met alle eilandengroepen, inhammen, riviermondingen, klippen, enz., welke bijlang nog niet volledig is.

Maar deze eigenaardige bezwaren om het indringen in onze wateren en de tochten der zeeroovers tegen te gaan, worden duizendmaal vernederd, wanneer het getal beschikbare schepen dreigt hoe langer des te meer in te krimpen.

Met aanbouw in Indie is het uiterst slap gegaan. Heeft men dien bij het bestuur alhier werkelijk gewild en alle maatregelen daartoe met

de vereischte energie getroffen? Wij hebben reden om het tegendeel aan te nemen, althans tot niet lang geleden. En daarom loopt men gevaar, bij de toenemende vermindering van het getal vaarbare schepen, de zeeroof eene uitbreiding te zien verkrijgen, die noodlottig is voor handel en bedrijf, maar die tevens de rust en de veiligheid langs onze kusten in gevaar brengt. Het is dringend noodzakelijk met kracht maatregelen daartegen te nemen.

v. L.

STOOMVAART TUSSEN JAVA EN AUSTRALIE.

De bekende schrijver V. der „Vragen van den dag” in het Amsterdamsche *Handelsblad* beschuldigde onlangs het Indische publiek en de Indische pers van echt Fransche luchthartigheid. Het gold toen de spoorwegzaak en wij hadden ons het verwijt slechts in het algemeen aan te trekken, want V. en wij waren in de hoofdzaak bondgenooten.

De Locomotief richt in No. 114, van 17 dezer, soortgelijke beschuldiging tegen den Indischen handelstand en de Bataviasche pers. Het geldt ditmaal de stoomvaart op Australie. Wij hebben ons te dezen aanzien mede aan „de dardelheid eener verdachte geestdrift” overgegeven.

Laat ons zien of de argumentatie van onzen geachten confrater daarentegen zoozeer van „de koelheid van het gezond verstand” en van gezet onderzoek der zaak getuigt.

De twee eerste stellingen van *de Locomotief* zijn: de noodzakelijkheid van subsidie is niet bewezen en zoo al subsidie vereischt wordt, waarom moeten wij dan alleen bijdragen en Australie niet?

Bij het vele, waarover wij het volkomen ooreens zijn, stemmen wij toch hierin overeen, dat de stoomvaart op Australie met recht gewenscht wordt en voor Nederlandsch-Indie van overgroot belang is.

Gedurende jaren is over het onderwerp geschreven en geredeneerd, maar tot handelen is men niet gekomen. Waarom? Omdat men steeds op een aanmerkelijk subsidie bedacht moest zijn en men dit zoowel van de Australische staten als van onze regering verlangde.

Wat is toch het geval?

De handelsbetrekkingen tusschen Nederlandsch-Indie en Australie, hoezeer in de laatste jaren

ietwat toegenomen, zijn gering. Wij laten hier volgen een overzicht van de

Te zamen.	gem. p. jaar	Totaal...	1871	1870	1869	1868	1867	1866
9593	20832 1/2	758082	1482	297	450	3048	3161	4064
9593	183613 1/2	214041	133256	91318	147920	104968	144798	115822
9593	35673 1/2	214041	47303	7502	23948	79352	24057	31879
1077 1/2	1077 1/2	6465	743	599	478	1416	1005	2224
1205 1/2	1205 1/2	7231	1648	520	994	2353	423	1293
146 1/2	146 1/2	879	110	14	50	518	29	158
15	15	59	23	5	—	27	1	33
19 1/2	19 1/2	117	11	16	16	15	10	49

Uitvoeren van Java naar Australië.
In pikols.

De proef, die de Ned. Indische Stoomvaartmaatschappij wil nemen, om de hoofdoorzaak van dien toestand, gemis aan stoomkommunikatie, weg te nemen, zal moeten leeren, of wij onze relatien kunnen uitbreiden.

Maar die proef moet nog genomen worden.

De hoofdprodukten van onzen uitvoer, vooral suiker, komen in een bepaald gedeelte van het jaar ter markt. Maanden lang kunnen ze niet liggen blijven. De zeilvaart zal er dus steeds een belangrijk gedeelte van vervoeren.

Het getal passagiers, dat van hier geheel uit het Europeesch element moet voortkomen, kan niet groot zijn.

Wat Australië ons tot dusver aanvoert, is van weinig beteekenis.

Men moet echter vaartuigen van een 1000tal tonnen in de vaart brengen.

Stel nu de kansen op de te verkrijgen inkomsten vrij gunstig, dan zal toch steeds in de eerste tijden nu en dan met zeer weinig ontvangst gevaren worden. Zelfs met een subsidie

ad £ 12,000 over het jaar verzekeren deskundigen, dat een risico bestaat, ook bij redelijke uitkomsten van den dienst.

Lang heeft de handel op het tot stand komen van deze kommunikatie aangedrongen. Maar algemeen bestond de overtuiging, dat zij zonder subsidie niet in het leven zou treden. Nu is het zeer ligt te beweren, dat het onmisbare van een subsidie niet bewezen is, daartegen staat over dat niemand de zaak ooit zonder subsidie aandurfde. Wij zouden niet wenschen dat de Regeering zich voor langen tijd bond; maar in het begin is subsidie onmisbaar.

Maar Australië! Waar zijn de £ 30,000 subsidie van Queensland en New South Wales gebleven, waarvan sprake was in het verslag der Bataviasche Kamer van Koophandel over 1865?

De verklaring is te geven.

Men sla slechts bladzijde 217 op, voorafgaande aan die, waar van een subsidie van £ 30,000 (de heer Robinson vroeg £ 40,000 à 50,000) van de zijde van Queensland en New South Wales sprake is. Men leest daar:

„Daaruit blijkt in de eerste plaats, dat de regeeringen van New South Wales, Queensland en Nieuw Zeeland er sedert lang op bedacht waren *eene stoombootverbinding met Europa daar te stellen*, geheel onafhankelijk van de lijn, die thans tusschen Point de Galle, via King George Sound en Adelaide, naar Melbourne (hoofdstad der kolonie Victoria) en Sydney (hoofdstad van New South Wales), in werking is en waarvoor de P. and O. Co. eene belangrijke subsidie geniet.”

Voorts: „Daarlatende de juistheid der bewering, dat de reis tusschen Point de Galle en het oostelijk gedeelte van Australië, door deze verbinding beduidend korter zou zijn, *zou daardoor* echter het voordeel worden bereikt, dat Australië in nauwere aanraking werd gebracht met Nederlandsch-Indië en China.”

Nieuw Zeeland gaf later de voorkeur aan de route over Panama. Maar Queensland vooral hield vol. Men sprak ook van aansluitingen, eerst te Timor Koepang, later op de Kokos-eilanden. Het gouvernement van Queensland liet verder proefreizen ondernemen door Straat Torres, zoowel in het belang der telegrafische kommunikatie als van het vervoer der mails. Kapt. Simpson, die de eerste mail te Batavia aanbracht en als speciaal agent van Queensland met onderhandelingen met ons bestuur belast was, ontving, blijkens het verslag der K. v. K. over 1866, deze instructie: „to ascertain from the french and

dutch governments whether they would be willing to contribute to such a project as that of establishing *steam postal* communication through Torres straits (1)." Men wilde „a first class mail service from Sydney to Singapore via Java, thus to secure for the inhabitants of Queensland rapid and certain communication with Europe, India and China (2)." Zelfs hield Queensland eene openbare uitbesteding tot dat doel.

En tot welk resultaat hebben al deze pogingen geleid? Het verslag over 1867 leert dat. Daarin lezen wij, dat toen de kontrakten met verschillende maatschappijen vernieuwd moesten worden, konferentien tusschen gedelegeerden plaats hadden, even als onlangs het geval is geweest. Het verslag zegt:

„De handelstand in Australië wenschte niets liever, dan dat de aan koloniale regeeringen gedane voorstellen, ingang hadden gevonden. Maar het was die regeeringen vooral te doen, om eene meer direkte en bespoedigde gemeenschap met Europa. En die eischen zouden niet verkregen worden door een stoomverkeer over Java.

„Bovendien loopen de belangen der verschillende Australische kolonien, op het punt der stoomgemeenschap met Europa, zeer uiteen.

„Zoo hebben South Australia, Victoria, New South Wales en Tasmania een groot belang bij de gemeenschap over Point de Galle en Egypte, omdat die weg voor die kolonien de kortste is. New-Zeeland daarentegen staat met kracht de Panama-route voor. Die kolonie, vereenigd met New South Wales, subsidieert de Panama-lijn met £ 55000 's jaars. Queensland, gedeeltelijk ook New South Wales, geeft, door zijne meer noordelijke ligging, de voorkeur aan den weg door de Torresstraat.

„Het is voor eene bevredigende oplossing van het vraagstuk der stoomgemeenschap inderdaad te betreuren, dat de belangen der Australische kolonien onderling zoozeer uiteenloopen. Die kolonien zijn onderling geheel en al van elkander onafhankelijk. Een federale band bestaat niet. Van daar de moeielijkheden, waarop men telkens gestuit is, om door een eendrachtige samenwerking, een stoomverkeer tusschen Java en Australië tot stand te brengen."

II.

Uit hetgeen wij in herinnering gebracht hebben, volgt, dat voor de te nemen proef eener stoomkommunikatie wel geen subsidie van Australië te verkrijgen zal zijn.

Alleen Queensland is daartoe, omdat het drin-

(1) zieh bij de Fransche en Nederlandsche regeeringen te verzekering of zij bereid bevonden worden bij te dragen tot de verwezenlijking van zoodanig plan om stoompostkommunikatie door straat Torres tot stand te brengen.

(2) een maildienst van de eerste klasse van Sydney naar Singapore via Java, derhalve de ingezetenen van Queensland eene versnelde en verzekerde kommunikatie met Europa, Indië en China te verschaffen.

gend beter postverkeer noodig heeft, ook nu nog bereid om een maandelijkschen dienst te ondersteunen. Dit blijkt uit de handelingen van de regeering en van het Parlement van dien staat, zooals men die in de Australische bladen kan nagaan.

Maar de jongste reis van den heer Fraser, met Z. M. stoomschip *Curaçao*, heeft tot geen resultaat geleid.

Voor *postal communication* is immers de eerste voorwaarde: terstond een maandelijksche maildienst. Welk ondernemer is in staat dien te organiseren zonder zeer belangrijke subsidien van meer dan eene Australische kolonie, daar men verzekerd is dat Java eerst handelsrelaties met Australië moet scheppen en men zich dus in den eersten tijd op aanmerkelijke verliezen op eene maandelijksche stoomvaart moet voorbereiden? Zal Queensland alleen het tekort bijpassen?

Die staat, welke boven alles belang bij de zaak heeft, is immers een der minst bevolkte kolonien. De finantieele toestand is er verre van gunstig. „Het is bekend, dat al de Australische kolonien met schulden beladen zijn en dat de direkte en indirecte belastingen er hoog zijn opgevoerd. De budgetten sluiten er gewoonlijk met een deficit; zoo is het ook met Queensland," zeide de K. v. K. alhier in haar verslag over 1865. Van daar het aanzoek van Queensland, toen in 1866 twee proefvaarten door straat Torres werden gedaan, om een deel der kosten van inhuur van een stoomschip op de Ned.-Indische begrooting te brengen.

Zonder maandelijkschen dienst is Queensland echter niet gebaat. Nu evenwel de kontrakten met andere maatschappijen de overige Australische kolonien verplichten tot het verleenen van subsidien voor de maildiensten via Suez en San Francisco, is vooreerst van die zijde niets te wachten. Intusschen dienen wij in de eerste plaats de havens op te zoeken, waar onze produkten, vooral de suiker, eene markt vinden. En deze plaatsen zijn thans reeds in direkt verkeer met bijna de geheele wereld.

Nu kunnen wij wel pleiten, dat zij evenzeer belang hebben bij de proef, die men nemen wil; maar men antwoordt, dat wij geïsoleerd zijn en Australië met de landen, die gelijke produkten opleveren, betrekkingen heeft aangeknoopt dat onze finantien onendig gunstiger staan dan die van Australië, en dat men bereid zal zijn om eveneens bij te dragen zoodra de dienst zich uitbreidt en alzoo in de behoefte aan *postal communication* van enkele Australische kolo-

nien kan voorzien, waarvoor zij zich wel offers moeten getroosten.

Had eenig ondernemer tot dusver kans gezien om een subsidie van Australië te verkrijgen, voldoende of om een maildienst via Java te organiseren of om de nu voorgestelde proef te nemen, men zou zeer zeker geene poging daartoe onbeproefd gelaten hebben. Nu kan men onzerzijds blijven cischen, dat Australië bijdrage; maar dan komt men geen stap verder dan wij sedert 1864 gevorderd zijn.

De twee overige bezwaren van de *Locomotief* zijn: dat het plan door den heer van Hulstijn niet is toegelicht en men in geen geval de zaak in handen van de Ned. Indische stoomvaartmaatschappij wil zien.

De overtochtscosten voor passagiers zijn echter aan de beide handelsbladen alhier medegedeeld en openbaar gemaakt.

Wat de vrachtprijzen betreft, deze zullen zich naar de bestaande concurrentie dienen te regelen. Maar £ 3 per ton zal als een maximum moeten worden gesteld.

Men becijfere nu met deze gegevens de kosten en de waarschijnlijke baten. Daar zal men bevinden dat bij een subsidie van £ 12,000 nog een tamelijke risico overblijft.

Wij hebben vroeger de meening gekeesterd, dat de direkte stoomvaart tusschen Nederland op Java eene lijn op Australië kon voeden. Maar ons is door cijfers en feiten aangetoond, dat althans de retourvrachten van Australië naar Europa lager staan dan die van Java. Daarop valt dus mede niet te rekenen.

Eindelijk het argument: de stoomvaartmaatschappij niet; veeleer wenschen wij concurrentie langs Java's Noordkust.

Het is ons te doen om stoomvaart op Australië te verkrijgen.

De Regeering is in 't minst niet aan de Ned. Indische Stoomvaartmaatschappij in dit opzicht gebonden.

Wil zij concurrentie uitlokken, gaarne zullen wij zien dat op de roepstem van de *Locomotief* gelijke of betere voorwaarden worden gesteld.

Het aanzoek van de Ned. Indische St. M. is het gevolg van veeljarigen aandrang van den handel. Doet een konkurrent zich op, zij zal hoogst waarschijnlijk terugtreden.

De N. I. St. M. heeft aan haar voorstel openbaarheid gegeven. De gelegenheid tot mededinging staat open. Waar blijft concurrentie?

Wij wenschen twee feiten in herinnering te brengen.

In 1857 stelden de heeren Bunge c. s. aan den toenmaligen Minister Mijer voor eene direkte stoompaketaanvaart op Indië te organiseren. De heer Mijer provooceerde op grond van de hem verstrekte plannen eene openbare uitbesteding. De oorspronkelijke aanvragers traden terug. De zaak mislukte en eerst 14 jaren later kwam zij tot stand.

Ten tweede: men denke aan het door ons betreurd wordende lot van het plan Kloppenburg. Ten andere verheugde men zich onlangs te Soerabaja over een nieuwen dienst tusschen Makassar en Singapore, als eene proef voor zes maanden. „Er is konkurrentie! Dat is geen doode, maar een levende musch!” schreef men. Welnu, na de eerste reis wordt *the Eastern Isles*, de stoomer die zou konkurreeren, te koop geboden.

Wij hopen dat het thans ontworpen plan eener stoomkommunikatie met Australië, dat aan eene dringende behoefte te gemoet komt, niet eerlang mede onder de doode musschen zal moeten worden geteld.

v. L.

DE MINISTERIEËLE KRISIS.

I.

Met wrevel zijn hier de weinige telegrammen ontvangen, die mededeelden dat het derde ministerie Thorbecke zijn ontslag had gevraagd. Dat gevoel kwam geenszins voort uit innige gehechtheid aan het hoofd van het kabinet. Slechts eene zeer kleine fraktie van Nederlanders zweert nog bij den heer Thorbecke en in de kolonien zal voorzeker niemand gevonden worden die, zijne groote verdiensten niet erkennende, tevens het vele kwaad niet inziet dat Thorbecke Indië berokkend heeft. Dat gevoel spruit evenmin daaruit voort, dat het tegenwoordige kabinet zulk eene rationeele politiek tegenover Indië gevoerd heeft, dat wij het met dankbaarheid en leedgevoel zouden zien verdwijnen. Met het oog op de bedoelingen evenwel van den tegenwoordigen Minister van Kolonien lijdt Indië weder schade door de vertraging, die de oplossing van onderscheidene aanhangige kwestien van overwegend belang hoogst waarschijnlijk zal ondervinden. Maar tevens gaat het ons als de Perzische vrouw, die voor den Shah bad, hoezeer hij een tiran was, omdat zij, blijkens de ondervinding, vree-de dat elk opvolger nog minder zou deugen, zooals reeds in drie geslachten gebleken was.

Het ministerie Thorbecke is opgekomen, om-

dat men geen kans zag op beter. De heer Thorbecke is in de laatste jaren een struikelblok voor bijna elke hervorming geweest, zooals lord Palmerston dit in zijne laatste levensjaren was. Een nieuw geslacht is na hem verzezen, dat de konstitutioneele beginselen in werking zag, maar niet blind was voor de gebreken van den socialen en politieken toestand in het moederland en in Indie. Thorbecke hecht evenwel aan het bestaande.

Gedurende den strijd van 1866 en 1867 sloten de voorstanders van liberale beginselen zich aaneen. Het was in den konstitutioneele staat natuurlijk na een levendige kamp, dat de hoofden der richting het bewind aanvaardden. De heer Thorbecke verkoos nogtans niet zelf meer op te treden. Was dat kansrekening, vrees voor wedervergelding of het besef dat de groote talenten van den staatsman met de jaren begonnen af te nemen? Maar zeer zeker was de positie van een kabinet niet aangenaam, dat eene felle oppositie tegenover zich zag en Thorbecke in het Parlement; want het hoofd, zei men terecht, zat op de banken der vertegenwoordigers en het lichaam aan de groene tafel. Elke poging om tegen de diktatuur in te gaan, elk verschil van opinie, elk streven om te doen zien, zooals de heer van Nierop zeide, dat er een man was die in en voor het kabinet dacht, moest het ministerie verzwakken. Het spatte dan ook uiteen zonder wezenlijke oorzaak.

Zouden er mannen van dezelfde richting gevonden worden om de proef te herhalen? De meerderheid had genoeg van de outbundigheidsmanie van de konservatieven; men wilde ze niet aan het bestuur zien. Er waren echter ten tweeden male niet genoeg lieden, die naar eene portefeuille hunkerden onder de voorwaarden, die het kabinet Fock-van Bosse had vervuld. Toen was de heer Thorbecke in schijn wel gedwongen zijne rust op te offeren. Maar er was onder de jeugdiger richting weiniglust om kommis van den premier met eene portefeuille te worden; het bewijs is daarin gelegen, dat hij niet dan in den heer mr. P. van Bosse een minister van kolonien vond.

De heer Thorbecke heeft niet weder een fier: wacht op onze daden! uitgesproken. Hij had het voornemen niet eenige groote politieke kwestie op te lossen. Gedurende zijn ministerie is de hervorming van het kiesrecht ter zijde geschoven. Even zoo zou men met de koloniale kwestie gedaan hebben, ware dit mogelijk. Men stelde de kwestien van het oog-

blik, 's lands weerbaarheid en in verband daarmede de regeling der finantien en van het belastingstelsel, op den voorgrond.

Op welke wijze is daaraan beantwoord en wat is verder door het kabinet verricht? Men kan daarop geen bevredigend antwoord geven, al waren sommige ministers werkzaam. Aan de verbetering van 's lands weerbaarheid is niets gedaan. De minister van finantien werd gedrongen de inkomstenbelasting voor te stellen. Maar het azen op Indische baten deed voorzien, dat men het voorstel om eene nieuwe belasting te heffen, in de geboorte had verstikt. Van daar dat een gedeelte van de leden der Staten-Generaal, die het kabinet eigenaardig moesten steunen, wantrouwen in het finantieel beleid der regeering te kennen gaven en het eene oorlogsverklaring toewierpen.

Thorbecke zag zijn prestige met zijne fysieke krachten afnemen. Het ongewone verschijnsel deed zich enkele malen voor, dat hij met kamerleden twistte.

Thans is de positie moeilijk.

De konservatieven tellen enkele bekwame mannen, waaronder niet het minst mr. J. Heemskerck Az. Zij staan evenwel, even als in 1866, tegenover eene vijandige meerderheid. Nieuwe botsingen zijn wellicht terstond te wachten als de minderheid aan het bestuur komt. Het koketteeren met de cischen van de ultramontanen houdt bovendien op, zoodra de konservatieve richting aan het bewind komt, die door den heer Groen van Prinsterer zoo juist gekarakteriseerd is als „verbasterde liberalen.”

De zoogenaamde middenmannen, van Reenen, van Tets, 's Jacobs vinden nergens een steunpunt. Hunne middelmatigheid is daarenboven beproefd en bekend.

Blijft de heer Thorbecke deel nemen aan het publieke leven, zooals hij telkens gedaan heeft wanneer hij afgetreden is, — ook toen hij in 1866 verklaard had rust te behoeven, — dan zal het zeer moeilijk zijn een nieuw kabinet van gelijke richting als het vorige samen te stellen. Elk oogenblik kan dan toch uit Thorbecke's mond weder vernomen worden wat hij te Leiden, kort na het optreden van het ministerie Fock-van Bosse uitte: „ik gevoel mij nog jeugdige krachten.” Dan blijft hij den sta-in-den weg voor elken maatregel van wezenlijken vooruitgang.

Alleen dan wanneer hij werkelijk geneigd of genoopt is rust te nemen, zullen wij een flink vooruitstrevend ministerie kunnen zien optreden.

Waarom wordt de Tweede Kamer niet ontbonden? vraagt de *Javabode*. Zou dat alleen geschieden, omdat deze ministers anders willen handelen dan voorgangers? Wij gelooven het niet. De telegraaf berichtte ons dat de inkomstenbelasting met groote meerderheid afgestemd is. Bestaat er nu veel kans om niet alleen op politieke tegenstanders, maar op zooveel die het kabinet eertijds steunden, eene zegepraal te behalen, dat eene ministerieele meerderheid afgevaardigd wordt? In een klein land, waar lokale en persoonlijke invloeden heerschen, waar godsdienstkwestien eene zoo groote rol spelen, is dat ondenkbaar. In den tegenwoordigen stand der zaken zou eene ontbinding de oppositie versterken. Alleen zij die in troebel water willen visschen en van het konstitutioneel leven een afkeer hebben, kunnen zulk een raad geven, want zij zien gaarne uiterste middelen toegepast, die de partijen meer en meer verbitteren, hetgeen den weg kan banen tot eene andere orde van zaken.

Men vleie zich toch niet, dat in den konstitutioneelen — vroeger republikeinschen — Nederlandschen staat niet hetzelfde zou gebeuren als overal elders. Een orgaan van de ultramontanen, het *Venloosch Weekblad*, herhaalde onlangs weder het versleten gezegde, dat a's Thorbecke van het staatsconceel verdween, de voorstanders van vooruitgang geen hoofd meer zouden hebben en het liberalisme dood zou zijn. Als het oogenblik dáár was, vond elke richting steeds een leider, mannen, die aan de denkbeelden van hun tijd een vorm en toepassing wisten te geven. Gesteld dat Fransen van de Putte of Kappéijne blijken geen bekwame *leaders* te zijn, er zullen anderen opstaan.

Maar al die woelingen pleiten tegen het konstitutioneel leven! Geen land is er zoo erg aan toe als Nederland, zegt men.

Er is geene keuze, als men het konstitutioneelen leven niet wil, dan republiek of despotie.

De republiek is in het wezen niet veel anders dan de konstitutioneelen staatsvorm, maar zonder erfelijk hoofd en met vele andere na-deelen.

Despotisme kan voor een tijd goed werken, mits men een verstandig man aan het roer ziet. Maar in geheel het Oosten heerschte steeds despotisme en met elken kundigen heerscher stortte zijn werk in. Wat zal er van de kracht van het despotisme in Pruisen overblijven, zoodra de heer von Bismark aftreedt? Wat maakte het despotisme van Napoléon I en van zijn neef

van Frankrijk? Wat is Spanje onder despoten geworden?

Maar Indie!

II.

Wat heeft Indie aan het aftredend kabinet te danken en wat heeft het thans te verwachten? Ziedaar de vraag, die ons het meeste belang inboezemt.

In de Westersche maatschappij, waar de toestanden meer effen zijn, mogen politieke schokken en ministerieele wisselingen moeielijkheden teweeg brengen, zij veroorzaken bijlang de na-deelen niet, welke hier ondervonden zijn en nog kunnen worden van den weerslag der gebeurtenissen op staatkundig terrein. Wij leven toch in een toestand van overgang in sommige opzichten en aan een tal van gewichtige hervormingen moet nog de eerste hand gelegd of uitvoering gegeven worden, terwijl meest alles in den Haag wordt beslist.

Het streven van den heer Thorbecke is geweest: de koloniale kwestie ter zijde schuiven. Het orgaan van zijne vrienden, de *Arnhemse Courant*, riep de voorstanders van hervorming in Indie telkens toe: wij hebben veel in het moederland te doen; laat de kolonien rusten! Maar daartoe bestond evenmin thans het vermogen als onder vroegere ministerien. De koloniale kwestien dringen zich telkens onwederstaanbaar op den voorgrond; omdat men ze door palliatieven wil bezweren.

Van daar dat de dubbelzinnige politiek van den eersten kollega van den premier voor kolonien buiten staat was den strijd te doen ophouden, neen, dien veeleer heftiger deed worden, toen hij zijne suikerwet en het kon. besluit tot uitvoering van de agrarische wet tot stand bracht.

De heer van Bosse nam echter zijne taak over. Hij is te schrander om den goeden weg niet in te zien. Met genoegen zag men hem hier aan den arbeid en menigeen proklameerde hem tot het beste lid van het kabinet. Maar de heer van Bosse miste beginselvastheid en van daar dat men liberale tendances jegens Indie ziet blootleggen, die hij niet verwezenlijkt of niet in staat is in toepassing te brengen. De agrarische wet, het is ons toegezegd, zou uitvoerbaar gemaakt worden. Dat was onmisbaar. Het ware een gunstig oogenblik om aan den landbouw hier ontwikkeling te geven, want de prijzen der produkten zijn weder gestegen, hetgeen, met den staat van de oogsten, menig ondernemer in den jongsten tijd verademing gaf van den hoogst gedrukten toestand,

waarin alles op Java een tijdlang verkeerd heeft. Is de suikerindustrie niet verzekerd, de meeste fabriekanten zijn vooreerst niet in ongunstige konditie gebracht. Voorts zou het tarief van rechten herzien worden, met afschaffing van differentiële rechten, en scheen men aan den aanleg van spoorwegen op Java en Sumatra, alsmede aan verbetering van de havens, de hand te zullen slaan. De Minister stelde nogtans weinigen tevreden. Hij handhaafde te hooge rechten en wilde de kolonien gebukt doen gaan onder nieuwe uitvoerrechten. Zijn finantieel hart klopt te warm om een echt liberaal tarief te durven voorstellen. De heer van Bosse verschuilt zijne veranderde zienswijze achter de ondervinding sedert 1865. Maar hij ziet voorbij dat tijden van handels- en geldkrisis het recht niet geven die als norm aan te nemen. En in een tijd dat men meer dan 20 miljoen in één jaar voor het moederland uit Indische baten plukt, wil de minister in nieuwe belastingen verhooging van inkomsten zoeken, omdat onze behoeften stijgen.

Nog erger is het met de spoorwegen gesteld. Het was te voorzien, dat gemis aan beginsel de wet, onder betuiging van hooge belangstelling, door de Tweede Kamer zou doen begraven. Wie weet voor hoeveel jaren?

Indie hunkert evenwel naar vastheid van richting en vooruitgang. Men was den heer van Bosse derhalve reeds dankbaar voor een streven naar beter, ondanks het gebrekkige van zijn pogen. Men koesterde de hoop dat hij er in mocht slagen een of ander goeds te doen en van daar de wrevel, nu het kabinet heengaat om ons eene onbekende toekomst te gemoet te voeren.

Is die toekomst nogtans niet te voorzien?

De vrees bestaat dat wij op nieuw een tijdperk van stilstand te verwachten hebben; aan teruggang is niet te denken, dat heeft het bestuur van de heeren Hasselman en Mijer doen zien; maar men kan de zaken slepende laten; dan sticht men weder oneindig kwaad, omdat daardoor de verwarring toeneemt en nieuw verzuim, bij het oude gevoegd, telkens grooter geldelijke offers zal eischen, wanneer men er toe komt aan den arbeid te gaan.

Wij verwachten weinig of niets van konservatieven of middenmannen. Wij vreezen hun bestuur echter slechts in één opzicht: talmen en niets doen.

Tot dusver heeft de liberale politiek evenwel tegenover Indie nog altijd op twee gedachten

gehinkt.

Zoolang niet voor Nederlandsch-Indie wordt vastgesteld wat het voor het moederland te dragen zal hebben en men voor alle behoeften in Nederland ten slotte naar Indische fondsen grijpt; zoolang geene wetgevende macht hier lasten en verplichtingen regelt, zoodat wij slechts in zeer geringe mate de nadeelen van afwisseling van ministers zullen gevoelen, is de koloniale kwestie niet opgelost.

Zij zal telkens en telkens het struikelblok worden. Men zal een zoogenaamd konservatief kabinet zien vallen, omdat het niets doet; het zal liberale ministerien doen uiteenspatten, als het iets wil uitrichten. De strijd tusschen onstaatkundige hebzucht en steeds klimmende finantieele eischen deze zijds zal blijven bestaan, als men het kwaad niet in den wortel aantast.

De heer Motké kan hier veel regelen, ordenen, verbeteren, ook ten bate van de schatkist. Maar hij zal te vergeefs in den bestaanden toestand op economisch gebied naar nieuwe, eenigzins beteekenende middelen omzien.

Nederlandsch-Indie zal alleen dan meer opbrengen, als men de banden slaakt, die zijne vermogens belemmeren, zoowel uit een direkt materieel als sociaal oogpunt. Het zal een ijdel pogen zijn iets belangrijks voor den Staat te vinden, indien men eigenlijk alles bij het oude laat. Eene of andere kleine belasting zal men misschien kunnen uitdenken, die met weezin gedragen en zooveel mogelijk outdoken zal worden, omdat iedereen weet dat het geld in de uitkomst dient om in de onverzadelijke kolk van het batig slot te verdwijnen. Maar wat men in dat opzicht zal doen, zal een druppel in den emmer zijn. Bovendien koesteren wij nog steeds de overtuiging, dat menige poging van den Inspektieur-Generaal op de direktie, den Raad van Indie of de Algemeene Sekretarie zal afstuiten, die elk een advies uit te brengen hebben. Alleen een finantier, lid in een wetgevenden raad, kan, gesteund door de publieke opinie, tegen den stroom van vooroordeelen, ouden sleur en bureaucratie oproeien.

Zoolang de liberale richting in Nederland den moed mist om eene radikale verbetering in de verhouding van Indie tot den moederland in het leven te roepen, zal zij zich belemmerd zien in de uitvoering van hervormingen of van groote werken, als spoorwegen, want de finantieele kwestie domineert bij zeer velen, die elken minister van kolonien, die het goed

met ons meent, op eene of andere wijze zal dwarsboomen.

Elk kabinet zal dan ook de koloniale kwestie telkens als een struikelblok op zijn weg vinden, omdat men tot dusver slechts halve maatregelen nam en daarmee niet vooruitkomt. Politieke kansrekening en stemmen tellen oaten slechts voor één oogenblik. Zeer zeker zal een harde strijd gevoerd moeten worden om onzen toestand radikaal te verbeteren.

Maar doet men dat niet, dan zullen de gevolgen voor Nederland niet uitblijven.

Maar daarom zijn wij ook van meening, dat de tegenwoordige ministerieele crisis alleen in betrekkelijke mate door ons te betreuren valt. Men zal toch ook eenmaal in het moederland moeten inzien, dat men een verkeerden weg volgt door elken minister van kolonien eene verantwoordelijkheid op te laden, die niet te dragen is. De overtuiging, dat de koloniale kwestie opgelost moet worden, zal des te eer ingang vinden, naar mate meer ministers voor hunne taak zullen bezwijken. Dergelijk spel treft diep de belangen van deze kolonien. Maar dat tijdelijke kwaad zullen wij moeten verduren.

v. L.

Ingezonden Stukken.

Geachte Redakteur!

Gij hebt uit de *Locomotief* waarschijnlijk eer de bijzonderheden van de droevige gebeurtenis te Bodjonogoro vernomen dan ik ze u kon melden. De ijverige djaksa werd door een geweerschot in den linkerarm gewond. De een beweert dat een der ketjoes een schot lost; de ander dat de heer v. M., die medeging om op de roovers jacht te maken, in de verwarring toen de bende op de vlucht sloeg, zijn wapen met dat noodlottige gevolg afvuurde. De Djaksa moest in elk geval het loodje leggen.

Hoe dit zij, de hoofdzak is dat eene rooverbende in de onmiddellijke nabijheid van de plaats Bodjonogoro huist en de dessabewoners uitplundert, terwijl zij, stouter en stouter geworden, eindelijk de plaats zelve met een bezoek vereert. Het is bekend, dat in die streek overigens sedert jaren, misschien sedert eeuwen, veel slecht volk huist, getuige de moorden, die gestadig plaats grijpen.

Herhaaldelijk is dan ook door den resident aangedrongen schouten voor Lasse, Rembang en Bodjonogoro aan te stellen. Daarop werd geen acht geslagen. Zal de Regeering eindelijk inzien, dat het behoud der veiligheid vordert de noodige middelen tot handhaving der politie te verstrekken en ons wat djajang-sekars en een paar schouten schenken, tot beteugeling van het aanwezige gespuis? Wie weet het! In Indie is het woord van vader Cats maar al waar:

„Geen boom valt met éénen slag,

„Geen eik wast op één dag.”

Men dempt hier meestal de putten als de kalveren verdronken zijn.

De tegenwoordige Gouverneur-Generaal wil terecht, dat de achterstand, die op zoovels bureaux bestaat, opgeruimd worde. De resident van Kediri is er wanhopig door geworden. Ook onze resident heeft herhaalde malen bij de Regeering aangedrongen hem meer en beter personeel te bezorgen. Lang is men doof aan dat oor gebleven. Binde-lijk en na zeer geruimen tijd heeft men toegegeven, dat Rembang hulp noodig had en heeft men twee 1ste kommissien tijdelijk aangewezen om den achterstand bij te werken. Het werd hoog tijd. Met het tegenwoordige gebrekkige personeel, om geen harder woord te bezigen, moet evenwel op den duur alles in de war loopen.

NOG IETS OVER ZEEROOF.

Sedert onheuchelijke tijden is de Soeloe-archipel het broeinek, van waar tochten door zeeroovers in onzen archipel worden ondernomen.

Oneindig is getalmd om daaraan een einde te maken. In 1861 werden de klachten zóó luid, dat de Engelsche en Nederlandsche regeeringen besloten gezamenlijk handelend op te treden. De Spanjaarden kwamen, als suzerainen van den Sultan van Soeloe, daartegen op en verklaarden de taak op zich te nemen. Zij kweten zich nogtans zoo gebrekkig daarvan dat wij in 1862 nog meer van zeeroof in dezen archipel vernamen dan voorheen, want velen der zoeschuurmers hadden de vlucht genomen.

Ook thans heeft Spanje eene nieuwe expeditie naar die eilanden gezonden en dezelfde oorzaken schijnen dezelfde gevolgen te hebben.

De meeste zeeroovers, die tegenwoordig onzen archipel verontrusten, zijn afkomstig van Magindanao, van de verdere eilanden in den Soeloe-archipel of van Borneo's noordkust. Deze gewesten staan meer of min in schijn onder Spanje's heerschappij.

Meestal zijn de zeerooversvaartuigen bemand met 30 tot 80 koppen. De grootsten voeren aan bak- en stuurboord soms twee rijen riemen, tot 60 toe, boven elkander. Zij hebben dan ook zeer groote snelheid van beweging. Uit licht hout gebouwd, tot 80 voeten lang, is alles in die vaartuigen zonder een ijzeren spijker met scherpe houten punten of door losse dwarshouten met rottingbanden onderling verbonden. Deze vaartuigen houden niettemin goed zee, kunnen vrij ongunstig weder verdragen en zullen met veel water in dan alleen zinken als zij te zwaar beladen zijn.

De rooversprauwen zijn het gemeenschappelijk eigendom van de bewoners der genoemde gewesten. De stukken, lilla's, vuurwapenen en ammunitie worden door de dato's of hoofden verstrekt; maar de blanke wapens en schilden behooren aan de opvarenden. De dato's ontvangen na elken tocht een deel van den buit in goederen en slaven.

Over het algemeen leiden de slaven op de Soeloe-eilanden een treurig leven. Als een eigenaar daar een slaaf nederlegt, die een gegeven bevel niet opvolgt, roept niemand hem ter verantwoording.

Deze en andere mededeelingen berusten op de verklaringen van inlanders, die jaren lang in den Soeloe-archipel in slavernij hebben doorgebracht, of van gevangenen genomen zeeroovers.

Zooewel op reizen in den archipel als meer bepaald in 1847 hadden wij gelegenheid met zeeroovers in aanraking te komen. In genoemd jaar namen wij te Tandjong Paderan, vóór de baai van Sampit, een rooversprauw, bij welke ontmoeting 24 zeeroovers sneuvelden, 22 gevangenen genomen en naar Bandjermasin opgezonden werden en slechts 2 ontkwamen. Een deel van de gevangenen behoorde te

huis op Borneo's noordkust, de overigen op de Soeloe-eilanden.

Er zijn die beweren, dat de zeeroovers geene Europeesche gevangenen medevoeren. Dit is onjuist. Zij zullen goed voor hen zorgen, zis zij onderstellen dat de kans bestaat een goed losgeld te bekomen. Dit rust op ons bekende feiten.

Wil men de zeeroof van uit die streken fruiken, dan dient een eskader alle plaatsen, die niet reeds onder direkt Spaansch gezag staan, te tuchtigen, evenzeer als langs Borneo's Noordkust, van het eiland Simadai af tot in de baai van Daroel-Gioeng, waar een 20tal kampongs gevonden moeten worden, wier bewoners zich uitsluitend met zeeroof bezig houden. Men zal dan gewis gevangenen vrylossen, van wier inlichtingen veel partij te trekken zal zijn. Maar tevens zou men de wateren, van waar de rooversvloeten komen, een paar jaren lang moeten bekruisen. Dit ware een werkelijk afloend middel, en zeer zeker niet zoo kostbaar als het onderhoud van eskaders om den slavenhandel tegen te gaan, die Engeland zich zoolang heeft getroost.

Om de zeerooverijen in onzen archipel tegen te gaan, moet men onze marine met de taak belasten de toegangen tot ons gebied af te sluiten. Dit kan geschieden met eenige sterke en krachtig stoomende schepen, met behulp van inlandsehe vaartuigen, die als spionnen dienen.

Afsluiting van dezen archipel! Dat is eene onmogelijkheid, zal menigeen zeggen. Met de kaart in de hand zullen wij het tegendeel aantoonen.

Wanneer de roovervloeten Magindanao of Soeloe verlaten, vertoonen zij zich meestal tegen het einde van de westmoesson of iets vroeger in onze wateren. Tegen het einde van de oostmoesson keeren zij terug.

De Magindanaoesche zeeroovers komen langs de Sangir-eilanden om de zuid en trachten tusschen Celebes en Gilolo in onze wateren binnen te dringen.

De vloeten van Soeloe houden straat Makassar of roeien tusschen Borneo en Celebes door.

De Magindanaoesche vloet zet voorts koers om de zuid langs de banen van Gorontalo of Tomini; zij doen naar omstandigheden Celebes, Halmaheira, Badjan en verdere eilanden aan. Worden zij vervolgd, dan levert de baai van Tomori goede schuilhoeken op. Zoo komen zij langs Boeroe, Amboine, verder om de zuid langs de Toekanbessi-eilanden tot Flores, waar zij weder schuilplaatsen vinden. Zij gaan verder voor de moesson om de west tot Lombok, maar op deze hoogte om de noord, Kangean en andere eilanden verontrustende tot naar Poelo-Laut, van waar zij langs de kust van Celebes of onder den wal van Borneo de terugreis aannemen.

Zeeroof in de genoemde streken moet op rekening gesteld worden van lieden van Magindanao en niet van Soeloe. De Solokkers waren toch van oudsher met vele inlandsehe hoofden in de genoemde gewesten bevriend en meer in 't bijzonder met die van de Tanah-Boemboe.

De vloeten van Soeloe komen door straat Makassar en stroopen van Poelo-Laut langs alle kusten in deze gewesten, voornamelijk langs de Tanah-Laut, Groot Soloma, 60- en Arend-eilanden langs de kust van Banjermasin, den Grootten Dajak, Mandawei, Sampit, Pemboean, Kottaringin en Mattan; zij steken de Karimatta-passage over, verontrusten Banka en Billiton en keeren langs de Montaran-, Karimatta- en Tabelaan-eilanden om de noord terug, nu en dan den vasten wal van Borneo naderende, om er strooptochten te doen. Zij trekken langs de Zuid-Natuna-groep en Tandjong Dato, maar eerst als zij de kust van Broenei bereikt hebben, kunnen zij zich in veiligheid beschouwen. Intusschen leveren de riviermondingen van de Kahayan,

Mandawei, Tandjong Pandaran, de Gelloi Ayer Itam, de Rendezvous-, de Schaarvogel- en Mantaram-eilanden uitstekende schuilplaatsen op.

De zeerooversvloeten komen in December, Januari en Februari; zij keeren van April tot Augustus huiswaarts.

In 1861 had de onverwachte verschijning van de zeeroovers op Bawean en Billiton noodlottige gevolgen. Op laatstgenoemd eiland vermoordden zij 5 menschen en voerden 52 mede. Het hoofd van gewestelijk bestuur poogde met eene kruisboot en 25 gewapende inlandsehe vaartuigen de zeeroovers te achterhalen. Maar na eene jacht van acht dagen, moest hij deze bij de Mantaram-eilanden opgeven.

Destijds gaven wij reeds het volgende in overweging met het doel om de toegangen tot onzen archipel af te sluiten.

Tusschen Menado en Ternate heeft het vaarwater niet meer dan 30 googr. mijlen breedte. Ongeveer in het midden liggen de eilandjes Tiforeh en Majoe. Stationeerde men bij deze eilanden een paar stoomschepen en onder den wal van Celebes en Ternate gedurende de maanden December, Januari en Februari eenige inlandsehe vaartuigen, zoodat onze stoomers het vrije vaarwater steeds in het oog hielden, dan is het onmogelijk dat de zeeroovers onopgemerkt doorevaren en niet achterhaald worden.

Een tweede station, bestaande uit één stoomschip en eenige inlandsehe vaartuigen onder den wal van Borneo en Celebes, diende gevestigd te worden bij kasp Kaniongan en Doenda. De passage is daar slechts 15 googr. mijlen of twee nachten stoomens breed, en hier dringen in Januari de vloeten van Soeloe binnen, terwijl die van Magindanao van April tot Augustus daarijngs aftrekken.

Worden genoemde passages goed bewaakt, dan moeten de zeeroovers wel in onze handen vallen.

Een derde station is noodig van April tot Augustus voor de bewaking van de Karimatta-passage en Gasparstraat.

Werd deze taktiek gedurende een 3tal jaren volgehouden, men zou de zeeroovers uit onzen archipel verjagen.

Terwijl op de vier vaste posten onafgebroken wacht gehouden werd, zooden toch andere schepen van Banjermasin, Soerabaja, Makassar en Batavia, naar een bepaald plan, de wateren tusschen Borneo, Java en de kleine Sunda-eilanden dienen schoon te houden.

Men neme de kaart ter hand en men zal zien dat hetgeen wij aangegeven hebben, zeer goed uitvoerbaar is.

Wij ontveinen niet dat zulke kruistochten op vaste stations een zeer vervelenden dienst voor onze marine zijn; maar deze is noodig in het algemeen belang.

Intusschen moeten wij de noodige schepen beschikbaar hebben.

Wat daarvan in dit blad gezegd is, is nog beneden den werkelijken toestand.

Een getal van 24 bodems, met het Nederlandsch eskader, is voldoende, als zij kunnen varen.

Maar het is verre van daar.

Vele schepen zullen binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop afgekeurd moeten worden. De koninklijke marine doet thans reeds diensten, die haar afmatten bij gemis aan gouvernements-marine. Er zijn voortdurend 5 à 6 schepen in reparatie. Van daar dat men het station Palembang niet kan bezetten en de gouverneur van Celebes zijne reizen met oorlogsbodems moet doen.

Tegenover den toestand van het oogenblik en de dreigende toekomst weegt aanbouw in Nederland van een 3tal schepen, die in een volgend jaar gereed zullen kunnen komen, gaanszins op.

Neeat men geene krachtige maatregelen, dan zal men weldra onvermogen zijn tegenover de zeeroof.

Wat de gevallen van strandroof betreft, die men dikwijls met zeeroof verward, deze zijn echter de talrijkste in deze

gewesten. De hoofden van gewestelijk bestuur kunnen daartegen veel doen, mits zij de noodige kennis bezitten van de strandbewoners en van hunne middelen van bestaan. Ook de strandpolitie laat echter te wenschen over.

v. G.

Batavia.

25 Mei 1872.

Ter informatie van den handelstand worden in een bijvoegsel van de *Jav. Cour.* overgenomen de in een supplement van de *Victoria Government Gazette* van 8 Maart jl. no. 15 gepubliceerde *Drawback Regulations*.

Een extra-bijvoegsel van de *Jav. Cour.* bevat het verslag van de kultuur van eenjarige gewassen op Java gedurende de maand Augustus 1871.

Bij de *Jav. Cour.* is gevoegd een notarieel afschrift van het verhandelde in de te Soerabaja gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders in de naamloze vennootschap *het particulier praauwenvoer*. Op die vergadering is het voorstel aangenomen om het fonds der maatschappij te brengen op eene som van f 300,000, verdeeld in 480 aandelen, ieder groot f 625. De som van f 60,000, waarmee het kapitaal vergroot zal worden, wordt gevonden uit het reservefonds; van welke rekening dit bedrag zal afgeschreven worden. De aandelen, thans elk groot f 500, zullen alsdan gebracht worden op f 625.

28 Mei 1872.

Men vraagt: of het personeel bij het departement van finantien niet veel te talrijk is? Bij betere verdeling van den arbeid zou vermindering plaats kunnen hebben. Op enkele uitzonderingen na is het personeel van 8 ure des morgens aanwezig; maar menigeen heeft dan niet terstond werk, zoodat wellicht daaraan het ontstaan van het leesgezelschap *finantien* te danken is. Er zijn ambtenaren, die tot 6 ure op het bureau blijven, maar die een groot gedeelte van den dag met lezen en praten doorbrengen. De vergaderingen van het leesgezelschap worden op het bureau gehouden.

Toch wordt in schijn nauwkeurig aanteekening door een chef eener afdeling van alle absentien gehouden. Eens las men op deze absentienlijst: *ziek, zonder voorkennis*.

Maar hoe is nu het bevel om van 8 tot 3 ure op het bureau te verschijnen, vooral ten einde allen achterstand bij te werken, overeen te brengen met de vrijheid, aan sommigen gelaten? Bij finantien zijn, even als bij andere direktien, aspiranten voor het examen B., die op het gymnasium Willem III onderwijs ontvangen. Deze ambtenaren mogen ten 10 ure verschijnen en gaan soms ten half twee of twee ure weder heen.

Het is zeer waar, dat het gouvernement er prijs op moet stellen kundige en wetenschappelijk gevormde ambtenaren in dienst te hebben. Het was nogtans niet billijk, toen onlangs de examina verzwaaard werden, niet te bepalen dat de nieuwe verordeningen alleen in werking zouden treden voor hen, die na de afkondiging van het besluit in dienst kwamen. Heeft men dat nu ingezien en wil men daarom aan de aspiranten voor het examen vergunnen later op de bureaux te komen? Zeer zeker moet nogtans het werk dan weder door anderen verricht worden, waaronder mindere beambten en klerken, die slechter bezoldigd zijn en dus minder de middelen bezitten om zich voor de examina in hun vollen omvang voor te bereiden, want als zij niet f 150 per maand genieten, zijn zij niet vrijgesteld van het examen, vereischt om het eigenlijk grootambtenaars-examen te mogen doen.

Ook bestaat bij het departement de meening, dat gewonen militairen meer aanspraak op bevordering hebben. Men moge dat goed- of afkeuren, men mag dit systeem niet door alle middelen doorvoeren. Een voorbeeld. Toen de vorige Gouverneur-Generaal zijne laatste inspektie deed, lag op een der lessenaars, van een vroeger militair, een stuk, waarop door een andere klerk, die prachtig schrijft, het opschrift op den omslag was geplaatst. Dat stuk trok de aandacht van den heer Mijer, die het opschrift „keurig net” noemde. Eenige dagen later werd de klerk, gewezen militair, bevorderd, waardoor onder meer de klerk-schoonschrijver werd gepasseerd. De voordracht hield de bepaalde onwaarheid in, dat „deze de man was, wiens handschrift zoozeer de aandacht van Zijne Excellentie getrokken heeft.” Zulke handelingen vernietigen alle vertrouwen in de billijkheid en eerlijkheid der hoofdamttenaren. Men gelooft daaraan dan ook alleen bij uitzondering bij het departement van finantien.

Dit geldt te meer, wanneer bijv. een hoofdkommissie, zijne afkomst vergetende, op de inlandse kinderen met minachting nederziet en zich in dien geest uitlaat over de „blauwe jongens.”

Naar luim worden dan ook wel eens ambteuaren voor ongeschikt verklaard; zoo viel dit van de zijde van een der referendarissen (een schrander ambtenaar overigens) op denzelfden dag ten deel aan een derden kommissie, toen hij op aanbeveling, tot tweeden kommissie werd voorgedragen, terwijl een klerk, dien men reeds twee jaren te voren bij een ander departement ter bevordering aanbeval, waarvan de bewijzen in het archief te vinden zijn, toen hij later reklameerde, eveneens een brevet van onbekwaamheid verkreeg!

Eindelijk mag in het belang der klerken wel eens nagegaan worden op welke wijze het partikulier kopijwerk, — spoedeisende kopijen, — waarvoor extra-betaling gegeven wordt, in den laatsten tijd verdeeld is. Als men nagaat hoeveel door de aanverwanten van zeker ambtenaar daarvan genieten wordt, dan moet het blijken dat een paar personen ± f 30 maken en dat op het bureau gemakkelijker verdienen, terwijl aan eenige klerken die des avonds bij lamplicht te huis werken, slechts eene verdienste van f 3 à f 4 gegund wordt.

De Factorij der Nederlandsche Handelsmaatschappij vraagt scheepsruimte tot overvoer van producten naar Nederland. De schepen moeten voor of op 25 Juni e. k. te Batavia, Samarang of Soerabaja gereed liggen. Aanbiedingen worden tot 10 Juni a. s. ingewacht.

Heden morgen is alhier van Samarang ter reede aangekomen het stoomschip *Cornad*, gez. Oort, van de maatschappij „Nederland.”

Omtrent den achterstand in de betaling der pacht van ongeveer f 1,000,000, sedert jaren door den ambtvoerder te Samarang, den majoor-chinees Tan Tjong Hwaij, verschuldigd, meldt de *Locomotief* nog het volgende:

De Majoor Tan Tjong Hwaij heeft een overeenkomst met het Gouvernement gesloten, waarin hij zich verbindt maandelijks f 30000 afbetalen, zonder bijpassing van renten. Die afbetalingen zouden dan met 1 Januari 1872 aanvangen. Wij vernemen van goed ingelichte zijde dat er reeds één termijn is afbetaald. Wij hebben thans echter reeds Mei.—

Bij prompte maandelijksche betaling zoude de schuld eerst na drie jaren vereffend kunnen zijn, in welken tijd het kapitaal een rente van honderdtachtigduizend gulden zoude gekweekt hebben, wanneer het kapitaal namelijk tegen 6% sjaars ware uitgezet.

Deze zaak levert intusschen wederom een bijdrage tot de

kennis, hoe raar er met de Indische miljoenen wordt omgesprongen.

No. 5 van het *Tijdschrift van het Indisch Landbouw Genootschap* bevat de volgende opstellen:

Suikerriet-kultuur. Door het Correspondierend Lid J. A. van der Voort; De Tabaks-kultuur. Medegedeeld door C. J. C.; De landbouw in de bergstreken. Door H. Job. Smid; Bijdragen tot de verbetering van het paardenras op Java. Overgeen. uit het Tijdschr. voor Nijv. en Landb. in N. L.; Over den vorm, waarin de stikstof in het regenwater wordt aangetroffen. Medegedeeld door het Corr. Lid J. Saijers; Analyse van koffie-gronden. Door J. Saijers; Middelen om klapperboomen aan het dragen te krijgen. Door P. Santé; Missive van den Directeur van het Binnenlandsch Bestuur, tot toelichting der ordonnantie van 30 Oktober 1871; Kleine mededeelingen en besichten: Invloed van draineren en diepplougen in drooge jaren; Het begieten van potgewassen met warm water; Een recept voor zieke paarden.

29 Mei 1872.

Het gerucht wil dat, in het belang van den dienst, even als vroeger een resident naar Rembang is overgeplaatst, de resident van Madura tot hoofd van gewestelijk bestuur in Kediri zal worden benoemd, ten einde bij den ellendigen toestand in die residentie het bestuur eens in handen van een energiek en beleidvol man te brengen.

(Aangeboden.)

Bij gouvernements-besluit, voorkomende in de *Jav. Cour.*, zijn de voorwaarden bepaald, waarop, ten einde te gemoet te komen in de uitgaven, welke voor de Regeering aan het volbrengen van hare taak verbonden zijn, in te gaan met den 1sten Januari 1873, van de specerijperken op de Banda-eilanden eene belasting wordt geheven, overeenkomende met de verpondings-belasting voor Java en Madura, vastgesteld bij de publikatie van 28 Januari 1823 (Staatsblad no. 5.)

De *Jav. Cour.* bevat eene ordonnantie, waarbij is vastgesteld het algemeen reglement op het gouvernements lager onderwijs voor inlanders in N.-L., ter uitvoering van het koninklijk besluit van 3 Mei 1871, (Ind. Staatsblad no. 194).

Ten vervolge van de in de *Jav. Cour.* van het vorige jaar gedane mededeeling, omtrent een door de Turksche Regeering — ter tegemoetkoming in de kosten der Sanitaire dienst in de *Rode zee* — ingevoerd hoofdgeld van alle bedevaartgangers en reizigers naar *Mekka* en omliggende heilige plaatsen, wordt door den Algemeenen Sekretaris, op bekomen laet, ter kennis van belanghebbenden gebracht;

a. dat naar aanleiding van eene opmerking der Nederlandsche Regeering nopens de onbillijkheid om scheepsgezagvoorders, die bij hun vertrek uit *Nederlandsch-Indie* nog niet met die nieuwe regeling bekend konden zijn, aansprakelijk te stellen voor de betaling van het hoofdgeld van 10 piasters op iederen bedevaartganger, de noodige bevelen naar *Djeddah* zijn gezonden om te voorkomen dat aan de heffing van dat hoofdgeld terugwerkende kracht wordt verleend; dat de Sanitaire rechten in het Turksche Rijk geheven zullen worden volgens een in een extra-bijvoegsel van de *Jav. Cour.* voorkomend en op 13 Januari jl. in werking gebracht tarief en reglement.

Een extra-bijvoegsel, behoorende bij de *Jav. Cour.*, houdt een staaf van den invoer der voornaamste katoenen- en linnen manufacturen, vervaardigd in landen, bewesten de *asp de Goede Hoop*, te Batavia, Samarang en Soerabaja de maand April 1872.

Om te doen zien onder welke gelukkige omstandigheden de Inlander verkeert, die in het bezit gelaten is van zijne rechtspleging, welke alleen gecontroleerd wordt door hoofden van gewestelijk bestuur, deelen wij de beide volgende gevallen mede.

Si Tanah Radjah is door den Rapat van Laras te Singkarah, omdat hij in het bezit gevonden is van twee stukken goed, afkomstig van een groote partij gestolen goederen ter waarde van f 647,96, en waarvan hij de herkomst niet kon aangeven, «volgens de *adat poetoestatie*», schuldig verklaard aan diefstal bij nacht in een bewoond huis door middel van braak en inklimming en gestraft met f 40,— en teruggave van de waarde van het gestolene, met bepaling, dat bij onwil of onvermogen van de boete te voldoen, deze vervangen zou worden door dwangarbeid buiten den ketting gedurende 5 jaren. Bij besluit van den Gouverneur van Sumatra's Westkust werd de laatste teruggebracht tot 2 1/2 jaar dwangarbeid.

Si Rampok werd door denzelfden Rapat schuldig verklaard aan «poging om zijnen panghoeloe te vermoorden door middel van het steken met een mes,» en daarvoor gestraft met de boete, bepaald voor poging tot moedwillige verwonding, ad f 100,— allés volgens den adat. Bij onvermogen om de boete te voldoen, zou deze vervangen worden door dwangarbeid buiten den ketting gedurende 5 jaren, welke door den Gouverneur van Sumatra's Westkust verminderd werd tot 2 jaren.

Welk eene verhouding! daargelaten de beslissing des rapats. Voor eene boete van f 40,— twee en een half jaar en voor eene boete, die twee en een half maal grooter is, twee jaren dwangarbeid.

[Ind. W. v. h. Recht.]

30 Mei 1872.

Uit de laatst verschenen aflevering van het tijdschrift van het Indisch Landbouw-Genootschap nemen wij de navolgende missive van den Directeur van Binnenlandsch bestuur, tot toelichting der ordonnantie van 30 Oktober 1871, over:

No. 1326. *Batavia*, den 12 Februari 1872.

Aan

Het Hoofdbestuur van het

Indisch Landbouw-Genootschap.

Met referentie aan uw adres van 26 Januari jl., heb ik de eer U mededeelen, dat de woorden en de bedoeling van art. 5 der ordonnantie 30 Oktober 1871 (Stabi. No. 163) verbieden om in de door U gedane voorstellen te treden.

«De deelgenoot in gemeentegrond, — zegt het art. 5, — mag het hem toegewezen aandeel in dien grond verhuren voor het tijdvak van zijn genot.»

Die woorden hebben slechts één betoekenis, n.l. deze:

Wanneer bij de periodieke verdeling van den gemeentegrond den inlander (niet de massa, maar het individu) een aandeel is toegewezen bijv. van een, twee of meer bouws, mag hij dat aandeel verhuren voor den tijd, dat hem dat stuk grond is toebedeeld. Is in de dessa eene jaarlijkse verdeling gebruikelijk, dan voor één jaar, — geschiedt de verdeling voor langer tijd, dan voor langer, doch in geen geval, ook al geschiedt de verdeling slechts om de acht jaar, voor langer dan vijf achtereenvolgende jaren.

Waar de mogelijkheid bestaat, dat bij eene volgende verdeling het stuk grond aan een ander wordt toegewezen, behoeft het geen betoog dat de verhuur slechts geschieden kan voor den tijd dat de verhuurder recht heeft op het hem aangewezen aandeel.

De wetgever, die in deze te kiezen had tusschen het belang van den inlander en dat van den partikulieren landbouwer, heeft bij de verhuur van kommunaal bezeten grond

niet verder willen gaan met het oog op het wenschelijke van het individualiseren van het kommunaal grondbezit, waartoe de noodige stappen reeds worden gedaan.

Waar toch bij kommunaal grondbezit geen zuivere grondslag bestaat voor welvaart en ontwikkeling van den inlander, heeft de wetgever een weg gekozen, welke de konversie tot individueel bezit het minste belemmert.

Moge de partikuliere landbouwer meer gebaat zijn door het voortbestaan van kommunaal bezeten grond, vooral wanneer die te verkrijgen is voor den tijd en op de wijze door U aangewezen, de belangen van dezen, hoe gewichtig ook, behoorren altijd ondergeschikt te blijven aan het algemeen volksbelang, dat ook zeker naar Uw inzien eene door de noodige waarborgen omgeven oplossing van het kommunaal bezit dringend vordert.

Door mededeeling van het bovenstaande meen ik aan uw verlangen te hebben voldaan.

31 Mei 1872.

Wij ontvingen het gedrukte 17de verslag der Direktie van het Djati-Gesticht, van ulto. Febr. tot Dec. 1871.

Onder de direktie en de agenten hebben nogal mutatiën plaats gehad. Onder de laatsten vermeldt het verslag meer bijzonder den heer mr. R. E. N. d'Abo, ofschoon zij reden tot dankbaarheid heeft voor de hulp en medewerking, die zij van vele agenten mocht ondervinden.

Gedurende 1871 zijn 5 kinderen opgenomen en verlieten 3 het gesticht.

Het jaar 1871 maakte, wat de gezondheid der kinderen betreft, geen uitzondering op zijne voorgangers. Ernstige ziektegevallen hadden geen plaats, zoodat er van de liefderijke hulp van Dr. Frantz niet veel gevergd behoefde te worden. Even als in vorige jaren, leverde de firma Bathkamp & Co. weder kosteloos de benodigde geneesmiddelen, en voerde de Ned. Indische Stoomvaart-Maatschappij de pupillen kosteloos over. Ook thans betuigt de Direktie voor een en ander haren openlijken dank.

Het onderwijs, op de derde openbare lagerschool gegeven, werd getrouw bijgewoond door de pupillen, die den vereischten leeftijd bezaten, en de onderwijzers waren over 't geheel zeer met dese leerlingen ingenomen, terwijl hunne vorderingen zeer voldoende mogen worden genoemd.

Het godsdienstig onderwijs werd geregeld gegeven door den heer Ruleman Vogel.

Mevrouw Intveld bleef ook in 1871 de liefdevolle regentes van het gesticht.

De suppoost Ogelwight werd uithoofde van zijn gedrag ontslagen en vervangen door den suppoost Pattinama, die redelijk voldoet.

Er worden 16 jongens en 28 meisjes verzorgd.

Het jaar 1871 is voor het Djati-Gesticht, wat de geldmiddelen aangaat, een bijzonder voorspoedig jaar geweest. Nog nooit hebben de giften zulk een hoog cijfer aangewezen, als over dat jaar het geval is. Zij bedroegen in 1870 f 12,334.35, in 1871 f 18,231.30, een vooruitgang alzoo van ruim f 6000; voegt men bij het erengenoemd cijfer nog de som van f 316.50 aan gewonnen rente, dan wijzen de totaal inkomsten van het Djati-Gesticht over het afgelopen jaar een bedrag aan van f 18,547.80. De uitgaven bedroegen f 13,327.23, zoodat deze door de inkomsten werden overtroffen met f 5206.57.

De direktie besluit aldus:

Doch tegenover deze verrassende geldelijke uitkomsten van het vorig jaar stant, als altijd, aan den eenen kant het voelagen gebrek aan eenige vaste inkomsten, aan den anderen kant de zware geldelijke verplichtingen tegenover het Gouvernement, aan hetwelk elk jaar f 1000 moet worden afgelost van het renteloos voorschot van f 24,000, der

Direktie in der tijd verstrekt, en waarvan nog f 17,000 moet terugbetaald worden. Dan rust nog een eerste hypotheek, groot f 14,000, op het gebouw, en vervolgens komen nog in rekening de verponding, assurantie en het onderhoud, al hetgeen zeer bezwarende uitgaven zijn. Maatregelen zijn genomen om de beschikbare fondsen-zoo veel mogelijk vruchtbaar te maken door ze op interest uit te zetten. Speciaal dank verdient het hoofdagentschap alhier van de Nederlandsch-Indische Handelsbank voor de in deze aan het Bestuur van het Djati-Gesticht betoonde welwillendheid. Aan allen, die, op welke wijze dan ook, er toe medewerkten om het gesticht te ondersteunen, betuigt de Direktie bij dezen haren hartelijken dank, met de hoop, dat ook dit jaar haar dezelfde ruime ondersteuning moge geworden.

1 Juni 1872.

In de heden gehouden vergadering van deelhebbers in de Javasche Bank, waren ruim 2000 aandelen, uitbrengende 215 stemmen, vertegenwoordigd.

Nadat het verslag van den President en van den Raad van commissarissen over het 44ste boekjaar 1871—72 was uitgebracht, werd het dividend bepaald op f 36 per aandeel, zijnde $7\frac{1}{8}$ pCt.

Tot commissarissen zijn gekozen de heeren J. van Schreven en G. A. de Lange, ter vervanging van de heeren G. Suermoudt (overleden) en A. Fraser.

Volgens het verslag vertoonde zich in de eerste acht maanden des jaars weinig levendigheid in alle operatiën en speciaal in diskonto's, hetgeen in de overige vier maanden is verbeterd, zoodat in 1871 het uitgezet kapitaal bedroeg f 11,312,311 tegen f 10,934,412 in 1870.

Aan wisselbrieven en promessen is gediskonteerd voor f 38,212,991.39 tegen f 35,747,771.06 in 1870.

Aan vendu-acceptatiën is gediskonteerd f 4,884,608.60.

Op beleening werd uitgezet f 7,454,799 tegen f 4,254,310 in het vorig boekjaar.

De hypotheek-rekening stond op ulto. Maart jl. f 1,234,000 tegen f 1,196,833.34 op ulto. Maart 1871 en f 1,814,000 op 15 Mei jl.

Het getal afgegeven assignatiën blijft steeds klimmend en bedroeg voor alle kantoren 8,159 stuks ad f 35,522,724.97 tegen f 30,998,751.99 in 1870. De provisie daarop heeft bedragen f 36,568.27.

De handel in munt en muntmateriaal heeft de schrale winst van f 11,630.54 opgeleverd.

De verhouding van de specie-kas tot de in omloop gebrachte bankbiljetten en rekening-courant saldo's was in het afgelopen jaar nog gunstiger dan vroeger.

De uitgegeven bankbiljetten met inbegrip der rekening-courant saldo's varieerden tusschen f 36,735,603 en f 29,860,054, de specie-kas tusschen f 27,976,108 en f 24,488,933.

De verhouding van de specie-kas tot de bankbiljetten en rekening-courant saldo's wisselde af tusschen 1 tot 1,15 en 1 tot 1,31.

De rekening-courant saldo's en dadelijk opeischbare schulden bedroegen op 31 Maart jl. f 1,964,854.05 tegen f 2,346,270.74 in het vorig boekjaar.

Aan verliezen wegens onbetaalde wissels zijn afgeschreven f 44,314.69 en f 3,084.50 wegens ontrekking te Samarang en opkoop van valsche bankbiljetten.

De bank verkocht voor het gouvernement f 7,952,684.50 aan wissels, tegen een gemiddelden koers van $100\frac{65}{100}$ pCt.

De vaststelling van een nieuw reglement voor de agentschappen, waarover verschil van gevoelen bestaan had, heeft den 14 Sept. 1871 plaats gehad.

De *Jas. Covr.* bevat de ordonnantie, waarbij het wetboek van strafrecht voor inlanders in N. I. wordt vastge-

steld om op 1 Januari 1873 in werking te treden. Dit wetboek is, zoolang daaromtrent niet nader zal zijn voorzien, ook van toepassing op de inlandische Christenen.

Een extra-bijvoegsel, behoorende bij de *Jav. Cour.*, houdt in het wetboek van strafrecht voor inlanders in N. I.

In de *Jav. Cour.* komt eene ordonnancie voor, waarbij aan de havenmeesters te Pontianak en te Sambas en aan den plaatselijken gezaghebber te Soekadana (W. afdeling van Borneo) is opgedragen de heffing van het konsumptie-recht op den aldaar ingevoerd wordenden tabak, zooals dat recht is vastgesteld bij art. 1 van het besluit van 22 Maart 1842, No. 13 (*Stedl.* No. 11).

Voorts wordt bepaald dat die ambtenaren, ten aanzien van de hun hierbij opgedragen betrekking voorloopig worden beschouwd als buitengewone komptabelen.

De Kommandant der Zeemacht brengt ter kennis van belanghebbenden, dat het Klokbakenschip op de Pamanokan-lip is herplaatst.

Juni 3 1872.

Naar wij vernemen, is de opname van de spoorwegsectie tot Meester-Cornelis afgelopen en kan de opening van dit gedeelte tot vervoer van personen en goederen spoedig te gemoet gezien worden.

Zijne Exc. de legerkommandant, heeft zich heden morgen vroegtijdig naar het stoomschip *Cowrad*, van de maatschappij *Nederland*, begeven ten einde, zoo men wil, een onderzoek in te stellen naar de verbeteringen die in de inrichting van dit stoomschip zijn aangebracht, en zich te overtuigen van de meerdere of mindere geschiktheid van dien bodem tot het overvoeren van troepen.

De door het Hoofdagentschap der N. I. Handelsbank voor rekening der *Billiton Maatschappij* op heden verkochte 8007.88 pikols tin hebben gemiddeld opgebracht / 96.04 p. pikol.

4 Juni 1872.

Onderwijzers-Vereeniging „Onderling Hulpbetoon”.

Ultimo Mei 1872. Batig Saldo . . . PERIF 23283.68.

— Gedurende de maand Februari jl. is op de bezittingen buiten Java en Madura ontvangen:

aan invoerrecht	f	26,046.89
„ uitvoerrecht	„	26,619.01
„ pakhuishuur	„	60.96
„ konsumptierecht op tabak	„	2,184.13

te samen . . . f 54,910.99

Hiervan is terugbetaald:		
aan uitvoerrecht	„	50,85
zoodat de werkelijke ontvangst heeft bedragen	f	54,860.14
hetgeen met de ontvangst over de maand Januari jl. groot	„	55,707.00

uitmaakt . . . f 110,567.14

Dit totaal bedraagt:

f 59,743,57 minder dan over hetzelfde tijdvak van 1870 en	
„ 36,414,43 „ „ „ „ „ „ 1871.	

Deze verminderde perceptie is hoofdzakelijk te wijten aan den belangrijk minderen uitvoer van koffie te Padang, in vergelijking met den uitvoer gedurende hetzelfde tijdvak van de beide voorgaande jaren. (*Jav. Cour.*)

Gedurende de maand Maart jl. is op de bezittingen buiten Java en Madura ontvangen:

aan invoerrecht	f	19,402,94
„ uitvoerrecht	„	11,724,33
„ pakhuishuur	„	208,64
„ konsumptierecht op tabak	„	3,135,12

te samen . . . f 34,471,03

Hiervan werd terugbetaald:

aan invoerrecht	f	30,—
„ uitvoerrecht	„	221,53
	„	251,53

zoodat de werkelijke ontvangst heeft bedragen	f	34,219,45
hetgeen met de ontvangst over de 2 vorige maanden groot	„	110,567,14

uitmaakt . . . f 144,786,59

Dit totaal is:

f 80,014,90 minder dan in hetzelfde tijdvak van 1870 en	
„ 80,360,70 „ „ „ „ „ 1871.	

Celebes- en onderhoorigheden, (Februari). — Ten gevolge van eene grenskwestie ontstonden vijandelijkheden tusschen de rijken Alletta en Sidenting; beide rijken hebben de tusschenkomst van het bestuur te Makassar ingeroepen.

(*Jav. Cour.*)

Samarang, 21 Mei. *Uit Bodjonegoro*. In den nacht van den 16e op 17e dezer had alhier een ongeluk plaats, dat op de ingezetenen een zeer pijnlijken indruk maakte.

De Djaksa van den Landraad Maas Djoiodhiredjo, iemand die om zijne humaniteit en hulpvaardigheid vele vrienden onder de Europeanen, Chinezen en Inlanders telt, werd door een geweerkogel in den linkerarm getroffen, zoodanig dat wellicht een amputatie zal moeten plaats vinden. De aanleiding tot dit ongeval is dit.

Reeds geruimen tijd zocht de Justitie naar eenige Inlanders, die voorheen tot een rooverbende behoorden en in deze omstreken en in het Kediri'sche geageerd moet hebben. Niettegenstaande verscheidene pogingen aangewend worden om die booswichten te arresteren, wisten zij zich schiel te houden en zwierven zij meestentijds in de bosschen van Dander (± 8 palen van de hoofdplaats Bodjonegoro); iets wat trouwens verklaarbaar is, daar zich in de nabijheid dier bosschen de dessa's Perang en Ngroido bevonden, alwaar zich verscheidene hunner familie-betrekkingen ophielden, die hen van het noodige voorsien. In den laatsten tijd dreven die *Rampoks* hunne brutaliteit zóó ver dat zij in de warongs kwamen tot geen geringen schrik van de dessa-bewoners.

De Heer L. G. D. Jr. die nog al dikwerf in genoemde bosschen jaagt en ook reeds eenige malen getracht had de roovers in handen van de politie overteleveren, had om de Justitie behulpzaam te zijn, iemand gevonden die hem van tijd tot tijd op de hoogte stelde van hetgeen die *Rampoks* voornemens waren te verrichten enz. — Ditmaal kwam hij te weten waar die lieden in den bedoelden nacht zich bevonden, en van het een en ander gaf hij tegen middernacht bericht.

Onmiddellijk werden de Assistent-Resident en de Regent van het een en ander verwittigd en toen werd besloten dat meergenoemde Heer L. G. D. Jr. met den Djaksa en een gewapend gevolg er op uit zoude gaan.

De Heer v. M. Jr. sloot zich vrijwillig bij de troep aan. Ten 3 ure was men op de bepaalde plaats, zijnde eene sawa. Een goeboek (wachthuisje) zouden de belhamels tot nachtverblijf strekken. Men kroop nu op handen en voe;

ten naar de goeboek en slaagde er in om een paar pieken ongemerkt machtig te worden.

Met een weinig beleid en orde zoude men toen die roovers hebben kunnen arresteeren, doch het „geef u over” werd ontijdig uitgesproken: De rampoks sprongen uit hun slaap op en ijlden de goeboek uit; de Djaksa liep hen na; de Heer V. M. Jr. misleid door de duisternis, verkeerde in de veronderstelling één der roovers vóór zich uit te hebben, legde zijn geweer aan, brandde los en trof den braven Djaksa in den linkerbovenarm. Hierdoor ontstond natuurlijk verwarring en de roovers maakten van die gelegenheid gebruik om voort te vluchten met achterlating van eenige lanssen, een kris en eenige kleedingstukken. — Behoeft het wel gezegd dat het ieder leed doet, dat die expeditie op zulk een ongelukkige wijze is afgelopen?

Groot is de deelname die den ijverigen en braven ambtenaar te beurt valt; wij hopen van harte dat het geval hem overkomen geen noodlottige gevolgen na zich sleepe.

Het voorgevallene brengt hier menigeen tot de vraag: wat hebben *particulieren* zich te mengen in politiezaken? Een en ander noopt ons op deze rooversaquestie terug te komen. (Loc.)

Stoomvaartdienst Nederland. De Steamer „*Conrad*” kwam gisteren middag 11 uur ter reede alhier en is reeds heden morgen om 8^{1/2} naar Batavia vertrokken. De passagiers die passage bij de firma Daendels en Co. alhier hebben besproken en dus de reis met gemelden boden van Samarang naar Europa zullen medemaken, zijn: Mevr. Pett van Poerworedjo met vier kinderen; Kap. der Inf. van der Swaagh, echtgenoot en één kind; Mejufvr. P. Meeter van Magelang; de gepens. Ass.-Res. A. de Serière met echtgenoot en zes kinderen; de Hr. M. de Eereus en echtgenoot van Klatten. Ook vertrokken van hier met dien boden vijftien militairen, een onderofficier en vijf ontslagen militairen.

Communicatiemiddel. Met levendig genoegen zal ongetwijfeld door velen vernomen worden, dat er andermaal, maar nu met ernst pogingen in het werk worden gesteld, om een nieuwe maatschappij in het leven te roepen, teneinde het monopolie van de tegenwoordige Stoomvaart-maatschappij althans langs de Noordkust van Java te breken. (Loc.)

Een bede om hulp.

De *Locomotief* ontving het volgend schrijven:

Geachte Redacteur!

Wie zich niet persoonlijk vergewist heeft van welken omvang de ramp is, door de laatste uitbarsting der Merapie op den 16e April jl. voor de bevolking dier hooge bergstrekken, kan zich moeielijk een denkbeeld daarvan vormen. Sedert menschengeheugen toch had de immer werkende vulkaan zoo'n verwoesting niet aangericht, als nu onlangs plaats vond. De gevolgen hiervan zullen dan ook jaren lang blijvend zijn voor den landbouw der zwaar geteisterde landen, want de voeten hoog met vulcanisch zand en steenen overdekte bodem kan den vroeger vruchtbaren grond niet dan nadeelig zijn. Maar dat zijn zaken die terecht kunnen komen.

Pijlijk echter is het te aanschouwen hoe duizenden onzer natuurgenoeten, arme Javanen, zoo plotseling in nood gedompeld zijn, en hen beroofd te zien van hetgeen zij na jaren arbeidens als rijkdom wisten te verwerven: een goede woning, mooi vee en schoone oogsten.

In die treurige omstandigheden zijn ondersteuning van welken aard ook, ten doel hebbende zoo veel mogelijk verzachting aantebrengeen aan den noodlijdenden evenmensch, niet alleen prijzenswaardig maar hoogst edel.

Pogingen daartoe zijn reeds gedaan, min of meer met

succes, en dientengevolge vind ik als geïnteresseerde aanleiding, ook namens de lijdende bevolking, openlijk Halde en Dank te betuigen aan hen die tot dat doel hebben samengewerkt, als aan:

1. den Heer P. Zwager en den Hr. A. Boelen, voor de voordrachten die zij te Samarang hielden op Zondag den 5e dezer; — / 105.
2. den Heer Ligtenberg, 2e luitenant, te Willem I voor de gegeven *matinée musicale*; — / 74.
3. de Regeering van N. I. voor de toekenning eener geldelijke tegemoetkoming;
4. de voortvarendheid van het Hoofd dezer Residentie, den Heer A. A. M. N. Keuchenius, ook voor ZEd. ondersteuning en dadelijke hulp;
5. Z. H. den Soesoehoeman voor zijn milde gaven.

De tot nu toe ingekomen bijdragen zijn beduidend, doch strekken slechts om in den allereersten en drukkendsten nood van zeer veel huisgezinnen die alles verloren hebben, te voorzien; ja, hen van den hongerdood te redden; dat aantal huisgezinnen bedraagt over 3500. Veel wordt er nog vereischt om hulp te verleen tot inkoop van zaad, enz., daar al het gewone voedingsmiddel verbrand en bedolven is.

Wij voeden derhalve de hoop, dat de weldadigheid van Java's ingezetenen haar einde niet zal hebben bereikt, dat er meer bijdragen zullen worden gegeven. Zooals van zelf spreekt, zullen de aard der tegemoetkomingen en het bedrag der in geld verleende hulp door ons en door de daartoe gecommiteerden nader speciaal worden bekend gemaakt. Met de plaatsing van bovenstaande regelen in uw veel gelezen blad, zult UEd. zeer verplichten:

Sockaboemie (Soeracarta)

UEd. Dw. Dienaar

21 Mei 1872.

DÉZENTJÉ.

Heden werd alhier een wedono uit het Pecalongansche in praeventief arrest gesteld, die verdacht wordt deel te hebben genomen aan de Pecalongansche ongeregelheden in 1871.

Hadjis. De Engelsche stoomboot *Eastern Isles* kwam gisteren hier ter reede, medebrengende een zeventigtal hadjis. Veertig humner zijn heden morgen alhier ontscheept, terwijl de overigen zich geroepen achten om op Soerabaja en Macassar de inlandsche bevolking uittezaigen. (Loc.)

† A. J. Andresen.

De telegraaf bracht gisteren de tijding, dat de man die, als bevelhebber van het Indische leger, Z. E. Kroesen voorging, in de tweede week der maand April aan een hem waardeerende maatschappij en een hem vereerenden en liefhebbenden familiekring door den dood ontrallen is.

Voor een volledige levensbeschrijving van Zijn Excellentie Andresen ontbreken nog de gegevens; voor een volledige kritiek is nog de tijd niet daar.

Maar in rawe trekken zijn glansrijke loopbaan te schetsen is de behoefte van het oogenblik bevredigen. Het is tevens een werk aanvangen, dat door de pers niet nagelaten mag worden.

Hij werd in 1809 geboren. Zijn eerste levensjaren sleet hij te Antwerpen. Hij was daar de huisgenoot van de familie de Jongh, en hij voelde het gemis van een eigen onderlijke woning niet. Hij beschouwde zich in den letterlijken zin der woorden als een kind van den huize jaren achtereen, en toonde zich toen hij op twaalfjarigen leeftijd dienst nam als korporaal-volontair niet weinig verwonderd dat zijn familiensam blijkens zijn geboorteste Andresen was: hij had zich zelve altijd de Jongh genoemd.

Het wapen zijner keus was de artillerie. Hij bleef ook daarbij totdat hij 22 jaren oud geworden was.

Toen trad hij op als 2e Luitenant der infanterie, in het district Zeeland, dat destijds door de onlusten die in België waren uitgebroken, een geruimen tijd ongemeene belangstelling en voorzorgsmaatregelen vorderde, en bij het vertrek van zijn kommandant naar Indië volgde hij dezen als adjudant.

Dat was in 1837. De Luitenant Andresen werd geplaatst bij het observatie-corps, en fungeerde eenigen tijd later als kapitein te Samarang, totdat hij in 1841 als Chef van den Staf Generaal Michiels volgde naar Sumatra, om daar in 1844 met eere deeltnemen aan een expeditie.

In 1850 vertrok hij als Majoor naar Batavia. Niet lang echter bleef hij daar, als Bataillons-Kommandant, werkzaam; spoedig werd hij naar de Westers-afdeeling van Borneo gezonden om er zich ook met de leiding van de civiele aangelegenheden te belasten. Hij verreeserde in 1854 Bentuenei, Singkawang en Djentang, en den 2en Jasi viel hem ook het sterke Montrado in handen. De Koning, dat roemrijke wapenfeit vernemende, stelde in het Kamp van Zeist, waar Z. M. zich destijds bevond, eigenbandig een dagorder samen, en den Luitenant-Kolonel Andresen werd daarin met een jaarlijk zeldzame geestdrift lof toegeswaid voor zijn moed en beleid. Tevens werd de held van Montrado tot ridder geslagen; en toen hij in 1856 Nederland bezocht om daar een tweejarig verlof doortebrengeu, gaf de Koning hem een derde blijk van waardeering, door hem tot Buitengewoon-Adjudant te kiezen.

De verlofstijd werd niet werkeloos gesleten. Nier alleen was de Kolonel Andresen met de HH. Rochussen, Veth en anderen lid van de bekende commissie die een verslag moest uitbrengen over de mogelijkheid eener kolonisatie voor Nederlandsch-Indië, maar ook ijverde hij met hart en ziel voor de oprichting van een gebouw, waarin brave gewezen Indische militairen een goeden euden dag zouden vinden. De stichting van Bronbeek was het bejijdenswaardige loon van dat pogen.

Naar Indië terugkeerende, verwachtte hij een benoeming tot Gouverneur van Sumatra's Westkust, omdat hij waarde hechtte aan een hem ernstig gedane belofte. Bij zijn aankomst echter vond hij zich deerlijk teleurgesteld, want de Indische Regeering, ditmaal met een onvoorzien en spoed handelende, had reeds een andere tot vervanger van Generaal van Swieten aangesteld.

Er waren voor den Kolonel Andresen donkere dagen begonnen. Na een korten tijd als waarnemend Afdeelingskommandant te Samarang te hebben gefungeerd, moest hij met slechts één compagnie inlanders naar de oproerige Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo vertrekken. Men weet welk bloedbad daar destijds werd nangericht, een bloedbad waarvoor Europeanen door inlanders op de gruwelijkste wijze werden afgemaakt. De Kolonel Andresen kon de gruwelen van Klauangan niet voorkomen, maar den pest behield hij.

Hij werd vervangen door den toenmaligen Majoor Verspijck; 't was in 1859. De kolonel Andresen bleef eenigen tijd nonactief te Samarang, en daarop werd hem een ondergeschikt kommando, te Padang-Pandjang, toegeschikt, wat voor hem niet verschilde van een grievende miskenning.

Twee jaren ongeveer bracht hij te Padang-Pandjang door. Toen werd hij als afdeelings-kommandant naar Soerabaja geroepen.

In 1862 tot generaal-Majoor benoemd, vertrok hij weer naar Samarang en trad daar als afdeelings-kommandant op. Hij had in die waardigheid een hoogst moeilijke taak te vervullen — den krankzinnigen Resident van Djoeja langs minnelijken weg tot het neerleggen van diens ambt en vertrek uit de residentie te bewegen — maar hij volbracht die

taak en hij volbracht ze loffelijk. Ook wist hij te bewerkten, dat de bepaling waardoor officieren verplicht waren om de reisgelden voor hun gezinnen bij een overvoer per stoomboot terugtebetalen, ingetrokken werd.

In 1865 als Legerkommandant en Luitenant-Generaal optredende, aanvaardde hij een werkkring, die hem veel verriest zou berokkenen en die zijn roem niet verhoogen zou. Een zeer belangrijke verandering echter heeft het leger hem te danken: de verbetering in de kleeding en voeding van de soldaten. Het was een daad, den man verheffende die van de laagste sporten op den ladder der militaire rangen tot het Bevelhebberschap over het roemrijke Indische leger was opgeklommen; een daad die eenige zijner dwalingen bedekt en tot zachtmoedigheid stemt bij de beoordeeling van andere.

(Loc.)

Eene andere lezing over een voorval te Bodjo-Negoro.

De lezer van de *Locomotief* zal zich herinneren, dat den 21en dezer melding werd gemaakt van een Djaksa, die door een Europeaan bij het vervolgen van roovers bij ongeluk verwond werd.

Daartegen is het volgende optemerkten:

10. Van amputatie is geene sprake, en er is tot dusverre niet de minste vrees voor geweest.
- De Djaksa ligt nu in het hospitaal te Ngawi, onder zeer goede geneeskundige behandeling.
20. Van het dringen der Kampaks, (niet Rampoks) in de waronga, is niets bekend.
30. Er werd niet besloten, dat de heer L. G. D. Jr. met den Djaksa, maar wél dat de Djaksa en Kliwon met eenige politie er op uit zou gaan, en dat de heer L. G. D. Jr. met zijn Javaanschen medegezal de schuilplaats zouden aanwijzen waartoe zij zich vrijwillig aanboden.
40. De heer v. M. Jr. sloot zich bij de troep aan, *zonder voorkennis of toestemming* van den Assistent-Resident of den Resident.

Voorts heeft de Hr. v. M. Jr. zich zelven des daags nadat de jacht op de roovers tot zulk een ongelukkig resultaat had geleid bij den Assistent-Resident van Bodjo-Negoro aangegeven, als zonder voorkennis van dien ambtenaar, maar als vriend van den Djaksa te zijn medegegaan, en meenende dat hij op een kampak aanlegde, een kogel door den arm van den Djaksa te hebben gejaagd.

Militaria. Gister middag omstreeks half zes hebben de officieren van het garnizoen zich naar de woning van den afdeelings-kommandant begeven, om daar getuige te zijn van de overdracht van het kommandement, en voorgesteld te worden aan den Generaal-Majoor Verspijck. In een korte toespraak drukte de Generaal Verspijck den wensch uit dat hem dezelfde medewerking van de officieren tebeurt mocht vallen, die den Generaal de Brabant was betoond. Kanongebulder verhoogde het indrukwekkende van de plechtigheid.

De Generaal de Brabant vertrekt morgen ochtend per boot naar Batavia; men vermoedt met genoegen, dat dien opper-officier schitterend uitgeleide zal worden gedaan.

(Loc.)

Samarang 22 Mei. *Concurrentie*. Bij een handelstirma alhier werden Eur. geëmploteerden gezocht, om in de plaats der Inl. mandours, de produkten te wegeu.

Ongeveer zes plaatsen zouden daardoor wellicht vervuld kunnen worden, waarvoor zich echter niet minder dan 54 sollicitanten hebben aangemeld.

(Saw. Conr.)

Samarang, 23 Mei. Het groot Militair Hospitaal te Wil-

lem I telt 521 zieken. De verpleging en verzorging van dat groot aantal zieken is toevertrouwd aan 1 officier van gezondheid 1e klasse, 2 officieren van gezondheid 2e klasse, benevens 2 apothekers.

Volgens de formatie van 1868, toen dat garnizoen nog wel de helft minder manschappen telde dan thans, moesten daar echter aanwezig zijn 1 officier van Gezondheid 1e klasse, 3 dito van de 2e kl. en 3 Apothekers.

Niettegenstaande het nu aanwezige groot aantal zieken en die weinige officieren van gezondheid, wordt die dienst toch naar behooren waargenomen. De verpleging, de inrichting en het beheer van het Hospitaal, schijnen niets te wenschen over te laten.

Is er echter een officier van gezondheid of Apotheker ziek, dan wordt die dienst niet dan met groote opofferingen door de overblijvenden waargenomen. En ze is bij een zorgvuldig beheer, indedaad drukkend, wanneer men weet dat van officieren en manschappen, die niet officieel als ziek bekend zijn, dagelijks gemiddeld vijftig recepten in het Hospitaal binnen komen.

Nog begrijpelijker wordt dat drukkende, wanneer men weet dat de beide officieren van gez. 2 kl. en de apothekers, om den anderen dag de wacht in het hospitaal houden, een dienst die niet zoo als bij de infanterie 24 maar 28 uren duurt.

De chef van de geneeskundige dienst schijnt in deze positie die waarlijk niet benijdenswaard is, geen verandering te kunnen brengen. En toch zal het blijken, dat die toestand onhoudbaar is en ten koste der gezondheid van de tegenwoordige bij dat hospitaal dienende geneesheeren en apothekers blijft voortbestaan.

Maar het leger-bestuur kan het bestendigen daarvan niet willen en zal het ongetwijfeld ook toonen, daarvan houden wij ons overtuigd, dat het bij 't voordragen tot en het geven van belooningen, bijzondere diensten van een slecht betaald officiers-korps ook op bijzondere wijze weet te waarborgen.

(Sam. Conr.)

Samarang, 20 Mei. Zand- en aschregen. Door de zuid- en oost- en aschregen die op de laatste eruptie der Merapi volgde, waren vele inlanders bevreemd voor de mislukking der palde die bij velen juist begon te bloeien.

Op de koffie-ondernemingen werd met kracht gewerkt om de koffieheesters daarvan te ontdoen. Velen die de pisang-boomen afkaptten om ze weder op nieuw uit te doen schieten en elzoo voor uitsterven te bewaren.

Op de onderneming Batoe-djamoës aan de Lawoe werd op raad van den landhuurder, de methode Hoojbreuk toegepast, waarvan het resultaat prachtig moet zijn.

Ook de Administrateur van Manang zuiverde op bovengenoemde wijze de indigo-aanplant van zand en asch.

Samarang, 29 Mei. Huldebetoon. Met een lofelijke stiptheid zette zich gister avond precies te acht ure op Karang Tengah de stoet in beweging, die zich gevormd had door de behoefte van Samarangs ingezetenen aan een openbaring hunner achting en sympathie voor den braven en verdienstelijken Generaal de Brabant.

Tu-schen twee lange rijen helder vlammeende fakkels en onder het spel van drie elkander afwisselende muziekcorpsen bewoog zich de reeds dadelijk zeldzaam talrijke en voortdurend nog aangroeiende schaar van burgers en militairen, van officieren des garnizoens en der schutterij, van ambtenaren en particulieren, door hondárden toeschouwers begeleid, in de aangenaamste stemming en de beste orde voort.

Bij de woning van den Generaal gekomen, nam de Plaatselijk Militaire Kommandant, geboor gevende aan een vereerende opdracht, namens allen het woord om den aftreden-

den Afdelings-Kommandant te verzekeren dat het den officieren een genoegen was geweest onder hem te dienen, en dat het den ingezetenen van Samarang leed deed, den Generaal de Brabant te zien vertrekken.

Door die hartelijke toespraak en het huldebetoon in het algemeen geroerd, betuigde de Generaal, dat hij ten zeerste dankbaar was voor het blijk van sympathie, dat hem heden avond ten deel viel, en dat hij zich in aller-aandenken blijvend aanbeval.

De Generaal Verspijck herinnerde, dat hij den Generaal de Brabant jaren gekend en met hem gediend had, op Sumatra en Borneo, in vredetijd en tijd van oorlog; verhaalde hoe overal de Generaal de Brabant bemind en geëerd werd, en wees vervolgens op de betekenis van de ovatie, hem te Samarang ten deel gevallen. Hij zag daarin, wat de officieren van het garnizoen aanging, een bewijs dat de Generaal de Brabant ondanks een menschlievende gestrengheden, „die somtijds noodig is”, de sympathie van zijn officieren had weten te verwerven; wat de officieren der schutterij betrof, een bewijs dat de Generaal de Brabant hun den dienst aangenaam had weten te maken, en wat de overige ingezetenen betrof, dat zij den Generaal de Brabant als een hartelijk en edel mensch hadden leeren waardeeren.

Levendig getroffen, antwoordde de aangesprokene, om den Generaal Verspijck te danken voor zijn belangstelling, en om de verwachting uitspreken dat ook den nieuwen Afdelings-Kommandant eenmaal bij diens vertrek een dergelijke hulde als de tegenwoordige zou worden betoond.

Nog twee toasten werden gezet en door den Generaal beantwoord: de Resident gedscht de goede verstandhouding met den Generaal de Brabant; Mr. Davelaar, namens de dames, dankte den Generaal als gastheer.

Omstreeks half tien was de plechtigheid afgelopen. Zelden werd een hulde te Samarang met zoowel geestdrift betoond, nooit vond zij ruimer deelneming: het beoogde doel is ten volle en glansrijk bereikt.

Een woord van dank komt aan die stadgenooten toe die zich met de leiding hebben belast, vooral aan den bankkier, assistent-resident, voor haar veelomvattende en doeltreffende maatregelen van voorzorg.

Samarang, 31 Mei. Openbare veiling. Op de vendatie van heden morgen werd de fabriek Oenarang verkocht.

Eerst werd het perceel afzonderlijk opgeveild daarna de machinerieën en daarna en bloc.

Kooper werd de heer Veeckens q. q. voor f 41222.—

(Sam. Conr.)

Soerabaija, 21 Mei. Onderwijs. Ofschoon reeds voor jaar en dag besloten was te Sitoebondo eens school voor Europeanen op te richten, ofschoon reeds meer dan een jaar het schoolmeubilair onder de goede bewaring van den koffiepakhuismeester te Panaroekan is gesteld, ofschoon de Hoofdonderwijzer voor Sitoebondo reeds een maand benoemd is, is daar nog niets gedaan om de school met goed succes te kunnen openen. De onderwijzer is aldaar aangekomen, hij zal met vrouw en kinderen een bamboezen huis (krot) in de kampong kunnen gaan betrekken, maar waar de school zal komen? Men vraagt het elkander schouderophalend, doch niemand weet een antwoord te geven. Een fraais toestand. Daarbij komt, dat de uitbesteding voor school en onderwijzers-woning, den 18den dezer te Bezoeki gehouden, mislukt is.

(Soer. Conr.)

Men schrijft ons van Bandjermasin dd. 20 dezer: De Resident Tromp is den 8sten dezer teruggekeerd van een tocht naar Berau en verdere rijkjes aan de Oostkust, na eene afwezigheid van vijf weken. De toestand van onderwerpelijke plaatsen moet allereindigst en een Hercules

benoedigd zijn om dien anderen Augias stal te zuiveren. Tot dus verre is het den Resident gelukt orde en rust in deze gewesten te handhaven, en te oordeelen naar het terugzenden der 2de Komp. van het 13de Bat. Inf. die per de te verwachten mailboot naar Soerabaja wederkeert, volgens de blijkbare goede gezindheid der bevolking, bestaat er alle gegronde hoop dat die orde en rust weder niet zullen worden verstoord op engerlijke wijze. Het streven van het tegenwoordig bestuur te dezer kust is blijkbaar, om, zoo min als mogelijk het gezag te handhaven door middel van bajonetten, zonder te vervallen in eene schipper politiek welke vroeg of laat toch leidt tot de toevlucht der wapenen. De gouden middenweg, te juiste milieu dient hier in dit opzicht vooral niet uit het oog te worden verloren, aan welk voorschrift de Resident Tromp voldoet met een tact, welke boven allen lof verheven is. Groot is het succes der genomen maatregelen tegen rivierroof, welke plaag in 1870 en in het begin van 1871 den binnenlandschen handel teisterde en dien tot nul reduceerde. De handelspraawen roizen na gerust naar Marabahan, Amoenay, varen ongestoord Mongkatib voorbij naar de mondingen der Mostaliat en Tewel rivieren, waar weleer onze militaire transporten werden aangevallen en geplunderd. Dat daardoor het wedergekeerde vertrouwen bevestigd, rust en tevredenheid bevordert wordt, zal wel geen betoog behoeven. Met de a. s. mailboot zal onze Resident zeer waarschijnlijk een uitstapje doen naar Batavia; wie intusschen gedurende zijne afwezigheid het bestuur zal waarnemen, is mij niet bekend.

Soerabaja, 28 Mei. *Decoratiën*. Bijna allen, die eenigermate bekend zijn met den loop der laatste krijgsovervindingen te Banjermasin, tengevolge waarvan de hooftopstandeling Wankang sneuvelde, rust en orde op beteren voet dan ooit te voren werden hersteld, viel het op, toen het mailtelegraaf alhier bekend werd der verschillende deswege uitgerikte decorationen, daaronder den naam niet te vinden van den Overste de Rochemont, den aanvoerder der expeditionnaire troepen, die blijkbaar aan zijne ontplooiingskoelwoud, een werkzaam deel nam aan het gevocht, aan wiens beleidsvolle maatregelen een groot deel van den gunstigen uitslag te danken is. Gaf men over die *ovissie* — iets anders kan het moeilijk zijn — over het algemeen zijne bevreemding te kunnen, men verloor zich deswege in allerlei soort van gissingen, welke allen daarop neder kwamen dat het niet decoreren van dien Overste, destijds majoor, op zijn zachtst genomen, eene groote onbillijkheid zou zijn. — Wat ons betreft, wij zijn veelteer geneigd te gelooven aan eene vergissing (abuizen worden overal gemaakt, zelfs bij de Algemeene Rekenkamer) welke vatbaar is voor redres.

Wellicht is de Overste de Rochemont abusievelijk geplaatst onder hen, die eene eervolle vermelding bekomen hebben.

Aan eene particuliere correspondentie van Bandjermasin dd. 21 dezer, ontleenen wij het navolgende:

Er heerscht hier gedurende den dag eene bijna onuitstaanbare hitte, terwijl de nachten opvallend koel zijn, zoodat koortslidder het hard hebben te verantwoorden. Met verlangen wordt dan ook uitgezien naar eenige verkwikkende regenburin.

De reorganisatie van het garnizoens Bataillon is reeds aangevangen.

De bezettingen van Tabonio en Kahayan zijn ingerukt, doch de kommandanten Routs en Haak zullen nog eenigen tijd aldaar vertoeven, voor de waarneming van het civiel bestuur.

Zoodra er scheepsgelegenheid is naar Koetey, wordt de bezetting aldaar ook ingetrokken.

Door het intrekken dier posten wordt van het Subsisten-

ten kader eene 6e kompagnie geformeerd, bestaande uit 40 Europeanen en 70 Inlanders. Op diezelfde sterkte is daardoor gebracht de 1, 2, 3 en 4e kompagnie, terwijl de bezetting van Amoenay geene mutatis ondergaat. Die der Tewel echter is teruggebracht op 50 man, nl. 18 Europeanen en 32 Inlanders met 2 officieren. Tandjong en Rantau worden thans bezet, elk door 40 man.

Ten gevolge dier reorganisatie heeft er eene groote promotie plaats gehad onder het iul. kader: er zijn 8 serganten en 15 korporals aangesteld.

Ook is er eene beslissing genomen omtrent de krijgsgevangenen, 42 hunner zijn naar Banda verbannen.

De kapitein Berkholtz vertrekt in het begin der volgende maand met zijne kompagnie naar Soerabaja.

Overigens is hier weinig of geen nieuws; les jours se suivent et se ressemblent. (Soer. Cour.)

Soerabaja, 22 Mei. Van Samarang schrijft men ons dat aldaar in de Chinesche kamp groote voorbereidselen worden gemaakt voor een schitterend feest, door den majoor der Chinezen Tan Tjong Hwaij te geven, bij gelegenheid van het huwelik van een zijner kinderen, welks verbindtenis den 18en dezer te Grisseo zal worden gesloten, alwaar op dien datum insgelijks op groote schaal zal worden 'gegastrerd. Het daarna te geven feest te Samarang, zal echter het voorname zijn, en naar de voorbereidselen te oordeelen, belangrijke sommen kosten. Intusschen, meldt men er bij, is deze Chinesche waardigheidsbekleeder sedert jaren pachter van het amfioendebiet aldaar en heeft als zoodanig een achterstand in de betaling der pacht van ongeveer f 1,000,000. De thans voor het huwelijksfeest te doene uitgaven geven geen uitzicht dat de afbetaling van dien achterstand spoedig zal volgen. Toch zou men meenen dat het daartoe hoog tijd wordt daar zij dateert van de jaren 1869, 1870 en 1871 en dus al een aardig bedrag aan renten moet belooopen. (Soer. Hbl.)

Soerabaja, 24 Mei. Van Bandjermassin, ontrinnen wij bericht dat de resident van zijn reis naar Koetey en Berbauw aldaar is terug gekeerd, doch niets bekend is omtrent den uitslag van den tocht, dan dat door de hem vergezellende stoomschepen *Srinasse* en *Soerabaja* geen zeeroovers zijn geobserveerd, maar de berri-berri zich daarentegen duchtig op die bodems heeft doen gevoelen. Van de equipage der Soerabaja alleen zijn zeven personen overleden en liggen een groot aantal ziek, waarmede hij naar Makasser is gestoomd. (Soer. Hbl.)

Soerabaja, 27 Mei. Moraliteit bij het leger. Oudgedienden van het Ned.-Indische leger verzekeren ons dat zij het nog zelden of nooit zoo gekend hebben als thans. De middelen door den legerkommandant aangewend om de moraliteit bij onze troepen te verhoogen of verbeteren schijnen een geheel verkeerde uitwerking te hebben: — thans hoort men toch meer dan ooit, van militairen in de 2e klasse van militaire discipline, van het uitdeelen van rietslagen, — de provoosten en gevangenen zitten vol en voortdurend gaan er met het zoogenaamd rood paspoort of als veroordeelden naar Europa.

Wat nog het ergste van allen is: — veelvuldig worden in den laatsten tijd diefstallen gepleegd in de chambrée of daarbuiten, door soldaten die in de 2e klasse van militaire discipline geplaatst zijn, en die misdrijven plegen om zich, zij het dan ten koste van hunne vrijheid en hunne eer, — te onttrekken aan de vernederende straf van rietslagen, uigedeeld bij 't minste vergrijp.

Een enquête naar de ware oorzaak van dien treurigen toestand is onzes inziens hoogst noodzakelijk; intusschen

veroorloven we ons de vraag of de middelen door den Le-gerkommandant voorgeschreven ter verbetering van het zo-dalijk gehalte onzer Indische strijders, niet verkeerd toege-paat worden?

Magazijnmeesters in hospitalen. Deze magazijnmeesters bij de militaire administratie, worden naar ons dunkt in vergelijking met hunne collega's bij de artillerie en genie, wel wat stiefmoederlijk behandeld. Waarom?

Het antwoord daarop zal men ons wel schuldig blijven, — zoo niet, dan zal ons eene voldoende beantwoording, zij het dan slechts ten welgeralle der naar hunne meening mis-deelden, aangenaam zijn.

De redenen die wij hebben het vorenstaande nêr te schrijven, zijn de volgende: —

Ten eerste. De magazijnmeesters bij de artillerie die be-neden den rang van officier staan, kunnen na zekeren dienst-tijd met betrekkelijk weinig moeite tot dien rang komen. Bij de militaire administratie is dat het geval niet. Wan-neer men de dienst magaat van de magazijnmeesters der administratie en die van de artillerie, dan kunnen de eersten niet gezegd worden minder belangrijke werkzaamheden te hebben, en minder verantwoordelijk te zijn dan de laat-ten. — Integendeel!

Secundo, is bij gelijken rang het tractement van de ma-gazijnmeesters bij de mil. administratie geringer dan dat bij de artillerie. — Waarom alweer?

Er is bepaald geworden, dat voortaan officieren van de administratie zouden belast worden met de magazijnen in hospitalen. Tot nog toe is aan het besluit waarbij die be-paling vastgesteld is, nog niet of slechts op enkele plaatsen gevolg gegeven.

Er zijn bij de administratie onderofficieren genoeg die wat kunde en gedrag betreft, volkomen aanspraak kunnen maken op den rang van officier; — zou nu de hoofdintendant niet de belangen kunnen behartigen van hen die wel het werk doen en de verantwoordelijkheid op zich hebben van officier magazijnmeester, maar materieel en intellectueel de voordelen daaraan verbonden missen?

Raad van Justitie. — De Europeans, of de daarmede ge-lijkgestelde persoon, uit Malang, die ongeveer zes maanden geleden, als beschuldigd van brandstichting naar 's lands boeien alhier is overgebracht, — heeft tot nog toe geen an-der verhoor ondergaan als voor den rechter-kommissaris. — De beschuldigde is nog geen enkele maal voor den Raad moeten verschijnen. — De man die op vrij goede gronden zijne onschuld aan het hem ten laste gelegde misdrijf aan-toont, en denklijk zal vrijgesproken worden, wordt thans in het groot militair hospitaal op Simpang verpleegd — en het zal alzoo lang duren eer dat zijne zaak tot beslis-sing komt.

Wanneer zullen de Raden v. Justitie in Indië er toe overgaan dat "estime lente" niet al te letterlijk op te volgen? (Soer. III.)

GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

EXTRAKT uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUIVENZORG, den 25sten Mei 1872, (No. 32).

(Staatsblad no. 100.)

Gelezen, enz.;
Gelet op art. 2 van het besluit van 17 Maart 1872, no. 1 (Staatsblad no. 46)
De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;
Is goedgevonden en verstaan:
Eerstelijk: In te trekken het krachtens art. 1 van het besluit

van 11 Januarij 1871, no. 35 (Staatsblad no. 5) opgerichte veedu-kaantoor in de afdeling Ambal (residentie Bagelen).

Ten tweede; Te bepalen:

- a. dat op de hoofdplaats der afdeling Koeto-ardjo [residentie Bagelen] een veedu-kaantoor zal zijn gevestigd, op den voet der eerste instructie, vervat in Staatsblad 1872, no. 20;
- b. dat de betrekking van veedu-meester in genoemde afdeling, onder genot der daaraan verbonden inkoristen, zal worden uitgeoefend door den assistent-resident;
- c. dat de veedu-meester voor die afdeling gehouden is voor de komptabiliteit zijner betrekking, ten behoeve van het gouver-nement een borgtocht te stellen, groot / 500. — [vijfhonderd gulden].

Abschrift, enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCAERPEL.

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, van 24 Mei 1872, no. 9, is aantekening gehouden van de verkiezing tot voorzitter van het collegie van curatoren van het gymnasium Willem III van het medelid mr. T. H. der Kinderen.

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 27 Mei 1872, No. 21, is aan A. G. Bosch te Am-sterdam, voor den tijd van vijf-en-zeventig jaren concessie ver-leend voor het daarstellen van drooge dokken te Batavia en te Soerabaja op de navolgende voorwaarden:

- 1a. dat hem geenerlei uitsluitend recht tot het daarstellen van drooge dokken in Nederlandsch-Indië toegekend, doch in de vaststelling zijner tarieven de volle vrijheid gelaten wordt;
- 2a. dat van af het tijdstip, waarop het drievoud drooge dok te Batavia of te Soerabaja in gebruik zal komen, voor parti-kuliere schepen en ook voor die, toebehoorende aan de Ne-derlandsch-Indische Stoomvaartmaatschappij geene gelegen-beid meer zal bestaan tot reparatie in de gouvernements inrichtingen, tenzij, voor zooveel de vaartuigen van gemeen-de maatschappij betreft, het partikulier dok ooklaar of met ~~andere~~ dat zij bezet is en de vereischte reparatie voortdurend
- 3a. dat hem tot het daarstellen van een droog dok te Batavia voor den duur der concessie zonder enige vergoeding wor-den afgestaan de eilanden Amsterdam en Middelburg en wel in regt van gebruik volgens den elfden titel van het tweede boek van het burgerlijk wetboek voor Nederlandsch-Indië, onder bepaling, dat hij zal zijn vrijgesteld van het stellen van zekerheid — dat de staat en beschrijving dier eilanden onderhands zullen worden opgemaakt, — en dat hij de na-tuurlijke voortbrengselen van beide eilanden, voor zoover hij die voor eigen gebruik of in het belang zijner onderneming kan aanwenden, vrijelijk benutten kan, — terwijl hij zich met de op Amsterdam gevestigde bevolking in der mine kan hebben te verstaan omtrent den afstand harer besitregten op de bij haar in gebruik zijnde plekken gronds, zullende die anders van het hem te verlieven regt van gebruik worden uitgesloten;
- 4a. dat alle kosten op de vestiging van dit regt van gebruik vallende, zullen komen ten zijner laste;
- 5a. dat hij dit regt van gebruik niet mag vervreemden zonder de toestemming van het Gouvernement;
- 6a. dat hij hoogstens een en een half jaar na de dagteekening van dit besluit aan de Regering moet hebben aangetoond, dat het benodigde kapitaal aanwezig is en dat uiterlijk drie jaren na die dagteekening het dok of de dokken voor het algemeen gebruik moeten zijn opgesteld;
- 7a. dat, bij het niet nakomen van het onder 5 of 6 bepaalde, de Regering de concessie kan intrekken;
- 8a. dat door hem domicilie worde gekozen te Batavia.

Civiel Departement.

Ontslagen:

- Op verzoek, ervol. uit 's lands dienst, de opzigter van het stads-verband te Soerabaja C. van der Valk.
Ervol. uit 's lands dienst, de klerk bij de kas-administratie te Neira A. C. Fredrika.

Benoemd:

Tot ambtenaar ter beschikking bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Menado, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië jhr. W. H. W. de Kock, thans tijdelijk werkzaam bij het departement van binnenlandsch bestuur.

Bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tot referendaris, de hoofdkommissie H. A. van den Bor.

Tot hoofdkommissie, de eerste kommissie A. Mijer.

Tot eersten kommissie, de tweede kommissie H. D. van Welij.

Tot tweeden kommissie, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië J. A. van Rossem, thans bij gemeld departement tijdelijk werkzaam gesteld.

Ingetrokken:

De aan den civiel geneesheer P. Bodegom, verleende admmissie tot de uitoefening der genees- en heekkundige praktijk in de afdeeling Tangerang [Batavia].

Ontheven:

Eervol, van de waarneming der civiele geneeskundige dienst en het opzicht over de vaccins in de afdeeling Tangerang (Batavia), P. Bodegom.

Machtiging verleend:

Tot uitreiking aan P. Bodegom van eene akte van toelating tot de uitoefening der genees- en heekkundige praktijk te Rembang, zijnde hij tevens belast met de waarneming der civiele geneeskundige dienst en het opzicht over de vaccins in de afdeelingen Rembang en Biora.

Goedgekeurd:

dat door den Landraad te Cheribon

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, J. M. Esche, ambtenaar ter beschikking bij de landelijke inkomsten en kultures.

dat door den Landraad te Demak (Samarang)

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, H. W. Langer, ambtenaar der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures.

Door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Bij het Boschwezen op Java en Madura.

Ontslagen:

Uit zijne betrekking, de geschorste opziener der derde klasse J. C. Neijndorff.

Benoemd:

Tot opziener der derde klasse Th. G. van Velthoven, klerk op het residentiebureau te Batavia, met bepaling dat hij als zoodanig onder de bevelen zal staan van den houtvester belast met het beheer over het bosch-district Rembang-Biora.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den kapitein der infanterie A. Hamakers.

Bevorderd:

Tot kapitein bij het wapen der genie, de eerste luitenant C. A. Rombouts.

Benoemd:

Tot kommissie bij den artillerie-konstruktiewinkel te Soerabaja [militair ambtenaar der derde klasse], de gepaspoorteerde adjudant-onderofficier der artillerie voor memorie J. R. Jans, thans belast met de waarneming dier betrekking.

Tot expedituur bij de IVe afdeeling van het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië (militair ambtenaar der derde klasse), J. P. Schreuder, thans belast met de waarneming dier betrekking.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van expedituur bij de Ie en IIe afdeeling van het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië (militair ambtenaar der derde klasse), de adjudant-

onderofficier schrijver der infanterie F. A. A. Degen, met bepaling dat hij als zoodanig gedurende zijn nog loopend verband bij het leger zal worden gevoerd "voor memorie".

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië zijn:

Overgeplaatst:

Infanterie.

Bij het 1ste bataillon, de eerste luitenant A.P.A.A.F. baron de Bonnam de Rijckholt, en de tweede luitenant S. Boom, respectievelijk van het 3de en 8ste bataillon.

Bij het 2de bataillon, de kapitein J.K.J. Chambrij, van het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden.

Bij het 4de bataillon, de kapitein W. F. van Vugt;

Bij het 10de bataillon, de kapitein W.J.J. Docters van Leeuwen; beiden van het 2de bataillon.

Bij het 18de bataillon, de eerste luitenant J.H.A. Ljssel de Schepper, van het 15de bataillon.

Bij het 17de bataillon, de eerste luitenant W. H. Neljs, van het 7de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon der Westers-afdeeling van Borneo, de kapitein P. A. J. Perié, van het 9de bataillon.

Hersteld in aktiviteit.

Genie.

De eerste luitenant op non-aktiviteit H. Broese van Groenou, zijnde hij in verband daarmee geplaatst bij het kreps mineurs en sappers.

(Javasche Courant 28 Mei 1872.)

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den eersten klerk tevens griffier bij den landraad te Manoudja's (Pecanger-Regentschappen) J. F. Levjssohn.

Ontslagen:

Eervol, uit 's lands dienst, wegens ziekte, de gewezen deurwaarder bij den landraad der stad en voorsteden van Batavia J. A. Scheurkogel.

Wegens intrekking zijner betrekking, eervol, uit die betrekking, de pakhuismeester te Banda R. N. Rijkschroeff.

Hersteld:

In aktiviteit, de gewezen luthersche predikant bij de vereenigde evangelische gemeente te Batavia J. W. H. Adér.

Machtiging verleend:

Tot uitreiking aan den op verzoek eervol uit Zr. Ms. zeedienst ontslagen officier van gezondheid der tweede klasse E. M. van Lier, van eene akte van toelating tot de uitoefening der genees- en heekkundige praktijk te Soerabaja.

Bij de Plaatselijke Schoolkommissie te Sitoebondo (Beroeki)

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, wegens vertrek, als lid J. D. J. Schott, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid A. J. Spaso, controleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures.

Goedgekeurd:

dat door den Landraad te Koedoes (Japara)

is benoemd:

Tot gewoon deurwaarder bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, J. P. Persija.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den majoor der infanterie P. A. A. Collard en aan den militairen apotheker der tweede klasse E. Polak.

J. D. L. Harders, van de geneeskundige dienst der Lampongsche distrikten.

Bij de geneeskundige dienst der Lampongsche distrikten, de officier van gezondheid der tweede klasse T. H. Bisinger, van het groot militair hospitaal te Weltevreden.

Infanterie.

Bij het 12de bataillon, de kapitein W. A. J. J. Krnal, van het 16de bataillon.

Bij het 17de bataillon, de tweede luitenant J. W. H. Werlemans, van het garnizoens-bataillon van Sumatra's Westkust en onderhooftheden.

Bij het garnizoens-bataillon van Sumatra's Westkust en onderhooftheden, de tweede luitenant J. J. de Graaff, van het 17de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon van Palembang, de sedert tot kapitein bevorderde eerste luitenant H. K. A. Beekhuis, van het 7de bataillon.

Genie.

Als adjutant bij den chef van het wapen, de eerste luitenant J. J. Hellendoorn, van het korps mineurs en sappeurs.

Hersteld in Aktiviteit.

Kavallerie.

De ridmeester op non-aktiviteit jhr. J. C. R. van der Willige van Schmidt auf Altenstadt.

Departement der Marine.

Door den Kommandant der Zeevogt en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië:

Zijz overgeplaatst:

Aan boord Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden, de officier van administratie derde klasse J. A. Torré en de scheepsklerk G. A. Zegers, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java, de scheepsklerk P. A. Molenaar, van Zr. Ms. stoom-schip Vice-Admiraal Koopman.

Aan boord Zr. Ms. korvet Prinses Amelia, de kapitein ter-zee J. M. J. Brutel de la Rivière, van Zr. Ms. korvet van Speijk, de luitenant ter-zee eerste klasse W. J. S. de Kraker, van Zr. Ms. stoomschip Suriname, W. J. Adams, van Zr. Ms. stoomschip Bali, L. C. Holtzappel, J. Everts, de officier van administratie derde klasse A. Vermeulen en de scheepsklerk J. E. de Visser, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java, de eerste luitenant der mariniers A. R. de Wendt, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. korvet van Speijk, als kommandant, de kapitein-luitenant ter-zee N. M. J. Kroef, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden, de eerste luitenant der mariniers C. J. de Visser, van Zr. Ms. korvet Prinses Amelia, de scheepsklerk G. Marsella, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Mainz, als kommandant, de kapitein-luitenant ter-zee A. Rietveld, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden, de adelborsten J. C. J. G. de Booij en F. W. Schuylenburg, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Djambi, de luitenant ter-zee tweede klasse H. L. Odet, van Zr. Ms. stoomschip Maus en Waal, de adelborsten C. E. Francois en C. Moll, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Vice-Admiraal Koopman, de adelborsten jhr. S. B. Orit en A. D. de Bergh, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Soerabaja, de luitenant ter-zee tweede klasse W. M. E. Bervoets, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. Stoomschip Bali, als kommandant, de luitenant ter-zee eerste klasse J. H. Bentham Reddingius, van Zr. Ms. korvet Prinses Amelia.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Suriname, als kommandant, de luitenant ter-zee eerste klasse C. H. Bogaert, van de Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Samatra, de officier van administratie derde klasse P. J. Roest, van de Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Maus en Waal, als oudste officier, de luitenant ter-zee tweede klasse R. D. Crommelin, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip den Briel, als oudste officier, de luitenant ter-zee tweede klasse M. E. Reeringh, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Borneo, de officier van administratie tweede klasse M. D. L. Hertzveld, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Timor, de officier van administratie tweede klasse J. A. H. Hart, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Madura, de luitenant ter-zee tweede klasse A. Weremans Banning, van Zr. Ms. stoomtransport-schip Java.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Garust, de adelborst H. Velthuiszen, van Zr. Ms. stoomschip Vice-Admiraal Koopman.

Aan boord Zr. Ms. opvoeringsvaartuig Stavoren, de luitenant ter-zee tweede klasse W. van Hasselt, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander, der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomtransport-schip Java, de luitenant ter-zee tweede klasse C. J. de Vriese, W. M. J. Visser en de scheepsklerk F. J. Olivier, van Zr. Ms. fregat Prias Alexander der Nederlanden;

de luitenant ter-zee tweede klasse O. Kreet de Virieu, L. Dupper, jhr. J. C. R. Westpalm van Hoorn, A. G. J. baron van Flettenberg en J. Schimmel, van Zr. Ms. korvet Prinses Amelia;

P. Heijning, van Zr. Ms. opvoeringsvaartuig Stavoren, L. Voute, van Zr. Ms. stoomschip Soerabaja;

de luitenant der mariniers M. R. E. Ahn, van Zr. Ms. korvet van Speijk;

de officieren van administratie tweede klasse F. A. Frederiks, van Zr. Ms. stoomschip Borneo, H. K. J. v. d. Buseche, van Zr. Ms. stoomschip Timor;

de officier van administratie derde klasse J. Gallas, van Zr. Ms. stoomschip Sumatra;

de adelborsten J. Wentholt, P. F. H. Volcke en de scheepsklerk J. A. M. Korpershoek v/d. Kooij, van Zr. Ms. stoomschip Mainz;

de adelborsten J. G. C. V. Casteel en J. Luidrager, van Zr. Ms. stoomschip Djambi;

J. C. van Wessem en C. E. A. Gregorij, van Zr. Ms. stoomschip Vice-Admiraal Koopman;

J. A. P. van Dorst, van Zr. Ms. stoomschip Oranjestad;

J. F. N. v. Oosterzee, van Zr. Ms. stoomschip Admiraal van Kinsbergen;

B. P. Kostweg, van Zr. Ms. stoomschip Madura.

Is vergunning verleend om te repatriëren:

Wegens langdurig verblijf, aan den kapitein ter-zee J. van Gogh en den kapitein-luitenant ter-zee W. Kuske.

Wegens dringende familiebelangen, voor eigen rekening, aan den luitenant ter-zee tweede klasse P. Melman.

(Javaasche Courant 4 Juni 1872.)

ALGEMEEN OVERZICHT.

Sedert het vertrek van de laatste mail heeft de telegraaf ons geene andere berichten uit Nederland gebracht dan dat de ministeriele crisis bleef voortduren, de ministers hunne functien waarnemen tot afdoening van de urgente zaken en het oude tarief voorloopig tot Januari 1874 in werking blijft.

Hoe langer eene oplossing van de crisis zich laat wachten, des te meer verdwijnt hier de hoop een kabinet te zien optreden, dat de wil en de kracht heeft voor Indie een tijdperk van ontwikkeling en bloei door het invoeren van hervormingen, het bevorderen van landbouw en nijverheid, het aanleggen van spoorbanen en het verbeteren van waterwegen in het leven te roepen. Wij vreezen, dat, zoo men er niet in slaagt een ministerie van erkend liberale beginselen op het kussen te brengen, deze gewesten op nieuw de droevige gevolgen van het spel der politieke hartstochten in het moederland ondervinden zullen.

Het valt nog moeilijk zich een helder denkbeeld te vormen, wat de direkte aanleiding is geweest van den val van het ministerie. Volgens de jongste hier ontvangen bericht

fen weten wij dat de inkomsten-belasting gedurende drie dagen in de Kamer is besproken. Uit de parlementaire adviezen, op de gewone breedprakelijke wijze door voor- en tegenstanders der wet uitgebracht, zou het onmogelijk zijn op te maken welk lot het wetsontwerp te wachten stond, zoo de telegraaf niet reeds gesproken had. Misschien dat eene volgende gelegenheid volkomen opheldering geeft om welke redenen het wetsvoorstel is verworpen en het geheele kabinet gedwongen werd om af te treden.

Een nieuwe ramp heeft de Maatschappij *Nederland* in een harer stoomschepen getroffen. Volgens telegrafisch bericht van Adu is de *Prins van Oranje*, gez. Braai, den 30sten Mei aldaar met verlies van alle schroefbladen door een Engelschen stoomer binnengesleept. Zulk een opeenstapeling van ongevallen, in zoo korten tijd, steunt tot moede-loosheid. Geen Maatschappij is in staat, door zooveel te-genspoed gedwarsboomid, het in hare onderneming reeds geslokte vertrouwen te herstellen en de hoop op eene betere toekomst levendig te houden. Het aantal personen, dat bij den overtocht met die schepen door oponthoud en financieel verlies bedreigd wordt, zal met elke reis verminderen.

In het belang der Maatschappij wordt het hoog tijd* dat zij afluende maatregelen neemt om de reeds te dikwijls herhaalde teleurstellingen te voorkomen en, zooveel als van haar afhangt, zorg te dragen dat in de eerste jaren ongelukken van dergelijken aard tot de zeldzaamheden gaan behooren.

Het stoomschip *Conrad*, eveneens van de Maatschappij *Nederland*, is hier ter reede van de Kust teruggekomen en zal den 8sten de reis naar het moederland aanvaarden. Moge die bodem althans zonder oponthoud de plaats zijner bestemming bereiken.

De *Jar. Com.* van 28 Mei bevatte eene ordonnantie, de voorwaarden bepalende, waarop, ten einde te gemoet te komen in de uitgaven, welke voor de Regering aan het volbrengen van hare taak verbonden zijn, in te gaan met den 1sten Januari 1873, van de specerij-perken op de Bandoetlanden eene belasting geheven wordt, overeenkomende met de verpondings-belasting voor Java en Madura.

Zij, die in een der jongste nummers van dit blad, het overzicht hebben gevolgd van den treurigen toestand van het inlandsch onderwijs over 1869, zooals dit aan het officieel verslag is ontleend, zullen met overdoeld genoeg kennis nemen van het besluit, waarbij het algemeen reglement op het gouvernement's lager onderwijs voor inlanders in N. I., ter uitvoering van het Koninklijk besluit van 3 Mei 1871, is vastgesteld.

In de *Jar. Com.* van 31 Mei is het wetsboek van strafrecht voor inlanders in N. I. afgekondigd en bepaald dat het op 1 Januari 1873 in werking zal treden.

Het valt niet te ontkennen, de hierboven vermelde besluiten, en andere maatregelen van administratieve aard leveren het bewijs, dat onder het bestuur van den tegenwoordigen landvoogd eene werkzaamheid aan den dag gelegd wordt, die wij in de laatste jaren bij de verschillende departementen ontwend waren.

Een en ander moge al door den vorigen Gouverneur-Generaal in meerdere of mindere mate voorbereid zijn, bij miste den moed om doorg te tasten en bleef daardoor in gebreke aan de meest dringende behoeften voor deze gewesten te voldoen.

Gedurende de maand Februari is op de bezittingen buiten Java en Madura aan in- en uitvoerrechten werkelijk ontvangen f 54,860,14, hetgeen met de ontvangst in de maand Januari ja f 110,567,14 bedraagt, dat is f 59,745,57 minder dan over hetzelfde tijdvak van 1870 en f 36,414,13 minder dan in 1871.

In de maand Maart is op de bezittingen buiten Java

en Madura aan in- en uitvoerrechten werkelijk ontvangen f 34,319,43 hetgeen met de ontvangst over de 2 vorige maanden bedraagt f 144,786,59, dat is f 80,014,90 minder dan in hetzelfde tijdvak van 1870 en f 80,360,70 minder dan in 1871.

In de op 1 Juni gehouden vergadering van deelhebbers in de Javische bank is verslag uitgebracht over het 44ste boekjaar 1871—1872. Het dividend werd bepaald op f 36 per aandeel, zijnde 7 1/2 percent. Tot commissarissen zijn gekozen de heeren J. van Schreven en G. A. de Lange, ter vervanging van de heeren G. Saermond (overleden) en A. Fraser.

In de *Locomotief* komt eens bede om hulp voor om te gemoet te komen in den nood van duizenden Javanen, die door de laatste uitbarsting van de Merapi van woning, veer en oogst beroofd zijn.

De opname van de spoorwegsectie tot Meester-Cornelis is afgelopen; binnenkort kan men de opening van dit gedeelte tot vervoer van personen en goederen te gemoet zien.

De op 3 dezer voor rekening der Billiton-Maatschappij verkochte 8007,88 pikols tin hebben gemiddeld f 96,04 per picol opgebracht.

Als eene bijdrage hoe met de Indiische miljoenen wordt omgesprongen, verhaalt een Soerabajaasch blad dat de pachter van het amfioendebiet te Samarang een achterstand van ongeveer f 1,000,000 in de betaling van zijn pacht heeft, welke dateert van de jaren 1869, 1870 en 1871.

Trouw-, Geboorte- en Doodberichten.

Gehuwd:

- 18 Mei. J. Greig met E. J. M. van Delden, Soerabaja.
 22 " F. Ch. L. van Raaij met Ch. E. Hoff, Salatiga.
 " C. H. Vechtman met C. Wilson, Samarang.
 25 " F. J. Cornelissen met L. C. P. de Kerens, Klatten.
 " A. Darricarrice met J. Fischer, Batavia.
 29 " W. d'Ancona met C. J. Cambresij, Samarang.
 3 Juni. H. Jonker met C. W. C. G. Happé, Batavia.
 " L. Geesdorp met G. H. Hillebrandt, Soemodang.

Bevallen:

- 13 Mei. M. Plugge, geb. van Beelen [D], Banjermasin.
 15 " C. M. van den Adel, geb. Kelfkens [Z], Makassar.
 16 " De echtg. van J. Heaviside [Z], Batavia.
 19 " S. de Koever, geb. van Soest [Z], Reede Probo-
 lingo.
 " De echtg. van W. Smit [Z], Soerabaja.
 20 " De echtg. van R. Schreuder [Z], Soerabaja.
 " M. M. W. Oekerse, geb. Thijssen, [Z], Soerabaja.
 21 " E. Schori, geb. Telings [Z], Klatten.
 " M. C. Stam, geb. Cramer [Z], Soerabaja.
 " S. W. Pijloo, geb. van Affien van Saemsfoort
 [Z], Siteobondo.
 23 " M. P. E. Collard, geb. Herrmann [Z], Samarang.
 " F. W. Tinkelenberg, geb. van Rees [D], Samarang.
 25 " M. S. Herzberg, geb. Beckman [D], Soerabaja.
 27 " O. H. J. Riesz, geb. van Bennekom [D], Wil-
 lem I.
 28 " L. Volkert, geb. Opperman [D], Trisobo.
 " E. C. Ohlenschlager, geb. Verhulp [Z], Djatti
 Negara.
 " J. L. S. Schulz, geb. Kroeger [D], Batavia.
 29 " M. C. Oekerse, geb. Piller [Z], Batavia.
 " C. W. van Wijk, geb. van Hulstijn [Z], Batavia.
 30 " M. A. Blanckenhagen, geb. Bik [Z], Batavia.
 31 " T. In der Maur, geb. Steins [D], Batavia.
 " J. O. Filthaut, geb. Gerard [Z], Batavia.

- 1 Juni. J. de Bruijn Kops, geb. Walbeehm [Z], Batavia.
 — " A. G. M. Laats, geb. d'Ancona [D], Batavia.
 4 " J. M. van Zijp, geb. Ahlers [Z], Batavia.

Overleden:

- 6 Mei. A. M. F. Penning Nieuwland, geb. Rendorff, [79 j], Batavia.
 18 " Het zoontje van P. H. J. Varkevisser [2 j], Magelang.
 — " M. T. Scholten [22 j], Probolingó.
 20 " W. A. Geeraths, geb. Henner [48 j], Djocjo.
 24 " W. C. G. L. Spangenberg [43 j], Cheribon.
 25 " G. A. Bontmij, Buitenzorg.
 27 " Dochtertje van P. Simonis [5 j], Batavia.

Aangekomen en Vertrokken Personen.
 Van Singapore, met het stooms. *Neva*, de heeren Della Abraas, Killat, Echan, Egter van Wissekerke, Mejaf Bondewijns.

Naar Nederland, met het Ned. schip *L. J. Enthoven* gez. Nouhuys, de gepens. basketballmaker v. d. marin Soerabaja Lemans, echtg. en 2 kinderen.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Kennemerland* de Jong, Kapt. van Rhijn, de heeren Godefroy en van *Krieken, Immink, Jongheer Engelbragt en 4 selingen der marine.

Naar Muntok, Riouw en Singapore, met het st. *G. G. Meyer*, Luit t/zec van Hasselt, Officieren van zondheid Lannis en Dekkers, de heer Goldman, *ecl. 6 kinderen, Tentée en Z. M. tropen.

SCHIEPS-BERICHTEN.

Straat Sunda doorgeseild.

DATUM	VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAM
26	Spaansch	Adèle	Arans	1/verpool	21 December	Manilla
26	Nederlandsch	Willemina en Clara	van Herwerden	Amsterdam	4 Februari	Samarang
27	"	Paulina Constante Elconora	Kuiper	Batavia	"	Palaouta
"	"	Adriana Petronella	de Breuk	"	"	"
28	Engelsch	Langling West	Slaw	Long Point	"	Batavia
"	"	Leander	Knight	Londen	25 Februari	Jokohama
"	Spaansch	Cervantes	Corbia	C dix	2 Maart	Manilla
"	"	Elessa	de Zuh garwa	Manilla	3 Mei	Londen
"	Engelsch	James Shepherd	Madden	De Ho	3	New-York
"	"	Holton Abbey	William	Cardiff	15 Februari	Singapore
"	Amerikaansch	Serpente	Ranlett	Manilla	3 Mei	Boston
"	Engelsch	James Lister	Hunter	De Ho	3	"
"	"	Retreat	Fanningh	Londen	17 Februari	"
"	"	"	Owen	"	23	"

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENT
28	Nederlandsch	stoomb.	Conrad	Oet	Samarang	27 Mei	J. Daendels & Co.
"	"	bark	Vicr Gebraders	Kabank	Bangka	28	J. Peet & Co.
"	Italiësch	schip	Giuseppe P'Abende	Cancroto	Sunderland	15 Dec.	"
29	Nederlandsch	stoomb.	Cornelia Mathilde	Goedvlok	New-Castle	24 Febr.	J. F. van Leeuwen & Co.
31	"	stoomb.	Prins Hendrik der Nederlanden	Mogjer	Bilboa	30 Mei	J. Daendels & Co.
"	"	schip	Nederland	van Ingen	Soerabaja	18	E. ten Brinck & Co.
"	Amerikaansch	stoomb.	Horea Rich	Pierce	Probolingó	25	"
Juni	Fransch	stoomb.	Neva	Marmarosa	Singapore	31	W. Ruessend & Wm.
"	Nederlandsch	schip	Noord Brabant	Revera	Jokramayor	1 Juni	J. Daendels & Co.

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAM
28	Nederlandsch	schip	Kennemerland	de Jong	Nederland
"	"	stoomb.	Krimpen a/d Lek	List	Cheribon
"	"	bark	Prins Hendrik der Nederlanden	Weijer	Bilboa
29	Fransch	schip	Petronella	Leicher	Nederland
"	"	schip	Stelly Maria	Alliet	Palang
29	Nederlandsch	schip	Bilderdyk	Vitor	Soerabaja
"	Engelsch	brk	Emily Smith	Wm. Davidson	Singapore
Juni	Nederlandsch	schip	L. J. Enthoven	Nouhuys	Nederland
"	Ch. Ins.	wankang	Sing Soen Lee	Yon De Lem	Singapore

CARGA-LIJSTEN.

Invoer.

Van Nederland per Ned. stoomb. "Conrad", gez. Oort, agt. J. Daendels en co.

6 coll draadten, 2 kn medicijnen, E. Waits. 1 kt lijsten en schilderijen, J. Graijter. 1 kt diversen, P. Landberg en Zoon. 1 kt idem, C. J. Boret. 18 coll medicijnen en instrumenten, 7 kn maschinerie, Rathkamp en co. 2 kn monsters, 5 do kn amerijen, 54 coll manufacturen, van Beek, Reinke en co. 1 91 coll manufacturen, Burt, Myrtle en co. 50 coll manufacturen, 1 kt monsters, 24 kn wijn, 2 kn maximachijnen, 2 kn diversen, 7 do bakkerwerk, 10 vu loter, 11 coll

garen, 23 kn koopwaren, Macisline, Watson en co. manufacturen, 3 kn garen, Niederer en co. 10 coll nturen, J. Peet en co. 100 vu bollen, 6 kn dekenis, 1 des, E. ten Brinck en co. 82 va spijkers, 100 kn kt linnenbuizen, 4 kn kramerijen, 7 do provisien, 1 kt sen, van Vleuten en Cox. 16 kn manufacturen en ren, H. A. Bahlmann en co. 1 kt garen, 59 kn nturen, 1 kt zijde, 1 do boeken, J. F. van Leeuwen. 4 kn was, John Sarkies. 1 kt suikermounters, 1 do. 8 kn manufacturen, 1 kt sigaren, E. Mootmann en c coll manufacturen, Boraso Comp. Limited. 2 kn parf. 1 kt suikermounters, 1 do planten 1 do diversen, 129 zen, Droop. 4 kn was, Agauoor. 14 kn en 2 kn m

turen, 1 kt kleederen, 4 va hammen, 1 kt moesters, G. Suermoudt en co. 2 kn manufacturen, 1 kt hlikwerk, 2 kn kramertjes, W. Loonen en co. 31 coll manufacturen, 9 va was, Inf. Qued. en H. V. Rotterdam. 12 kn kramertjes, moesters en kleederen, 2 kn lint, 4 do bier, 4 coll moesters, 1 redel, 1 kt optische instrumenten, 1 do koopmanschappen, 1 vat gedschappen, 3 kn kleederen, 1 kt medewaren, 2 kn papier, 1 kt zijde, Gumprioh en Strauss. 4 kn koopwaren, F. H. Reunmerik. 1 kt suikermoesters, 1 do nisten, 15 kn manufacturen, Busing, Schröder en co. 45 coll manufacturen, 16 van A shirting, B. van Leeuwen en co. 2 kn papier, 2 do boe-Mel nen en kramertjes, Bruining en Wijt. 8 kn zeep, 35 coll Engelsdoopwaren, 1 kt moesters, Geo. Wehry en co. 1 kt mede-ling velen, 15 kn kramertjes, 5 do manufacturen, 1 kt schoenen, 1 kt koopwaren, geb. Sutorius, Veder en co. 5 kn mode-rens, 12 do kramertjes, 35 do kazen, 1 kt linten, Pandelen genschap-ehaus. 3 kn bloemen, 6 do saucijs, 2 kn manufacturen, 6 geesbok kramertjes, 1 kt zeep, 20 kn wijf, 1 kt boeken, 2 kn tere to-nnen, 1 kt hoeden, 1 do maalden, 312 ps kazen, 5 kn pad-dat bijer, Eggelhard en co. 1 kt zilverwerk, 1 do diversen, Lan-financie-berg 99. 1 kt lampen en diversen, Agerbeek. 20 kn dersen. -facturen, 30 do koralen, 2 do diversen, 1 kt inkt, 47 kn dersen, 10 do percussies, 25 do boter, C. Balra en G-der. 1 kt moesters, 1 do kramertjes, 1 do manufacturen, do zijde, 1 do vachbussen, 1 pak diversen, Reiss en co. 1 herhaald zilverwerk, 2 kn koopwaren, Bourcieus. 2 kn passemout, haar af-cometti. 3 kn was, Jonckim en co. 1 kt gedruktess, 4 lakken, leesbotken en kramertjes, G. Kolff en co. 1 kt zeldelzug, behogt, Bellé. 3 kn was, Gaspers en co. 1 kt medewaren, van Hot-loutrijve. 7 kn manufacturen, Pitcinra, Syme en co. 1 kt Needer-tien, L. Platon. 20 zakken rogge, 4 kn provisies, 11 coll en zal-enten en rozijnen, 3 kn groenten, le Roux en co. 1 kt Moge-erwerken, V. Ollaklaeger en co. 1 kt strooppapier, 2 kn bestema-eren en revolvers, Tirdeman en van Kercheus. 1 kt sui-moesters, Purvis en co. 41 coll machinerien, 1 kt blikkes-De voor-3 va boter, 1 kt knas, 2 hammen, 1 blik manufacti-komen in-3 do agaren; 1 kt galvanische batterij, Dummler en co. volbrengen diversen, S. Dunlop. 256 coll manufacturen; Martin, den lsten en co. 50 kn garen, 68 coll manufacturen, 65 kn koop-pana-estras, Maits en co. 4 kn manufacturen, 3 coll koopwaren, komunde gton en co. 4 kn wijn, W. Biron van Blegendorp. Zij, 1 kt wijn, 1 do leesboeken, 4 kn provisies, 1 kt inkt, 2 kn kramertjes, 1 kt glaswerk, 1 do kramertjes, 2 kn zeep, de overzich-ange en co. 1 kt zilverwerk, Mev. Soeters. 1 kt vrucht-het in- en, F. G. A. van Delden. 1 kt koopwaren, G. Baifin: 1 officieel idem, L. C. Palat, 1 kt idem, Mevr. Zaverijn. 1 kt kennis-ernis, Gallekamp Pels; 1 kt diversen, H. Metman. 1 kt ment dem, Doerleben. 1 kt idem, J. Louing. 7 kn idem, J. in N. Wendels en co. 9 coll idem, Hegge Spies, 2 kn idem, 1 Mei 187 zilverwerk, Beulman van der Wijk. 1 kt papier, Bergsma. In do-kt diversen, Kessler en co. 1 kt boeken, Snelhage. 5 recht v-diversen, C. Struock. 1 haal dekus, W. C. van Bar-velt. 1 kt borstels, Swaab. 1 kt zijde, Harloff. 1 kt het op-versen, Rovekamp. 2 kn schrijfbuochtes, Ogilvie en co. Het-kt kleederen, Hinkers. 2 kn diversen, Janssen en van Wijk, sluiten-kt idem, Bergsma. 3 kn idem, H. M. van Dorp en co. leveren-ka idem, N. P. van den Berg. 1 kt manufacturen, van woordlig- en co. 1 pak boeken, Haber. 1 kt kleederen, G. J. legd wo- van de Poll. 1 kt diversen, C. Pakat. 1 kt idem, G. depart-ter Länden. 2 kn idem, C. H. Hutschler. 1 kt idem, Een- H. van der Meer. 14 coll machinerien, J. Dunlop. 22 General- provisies, 36 va boter, G. Poelman. 17 kn meubels, Gen. hitton. 1 kt diversen, Wed. de Groot. 1 kt idem, Jené- miste des- tus. Walen. 1 kt idem, C. W. C. Humpff. 1 kt idem, breke a. W. van Leeuwen. 1 kt idem, G. Baifin. 1 kt gouddraad, te voldé- van Rutsal. 1 kt diversen, Ned. Ind. Handelsbank. 1 Gedé- idem, B. Dankelman. 1 kt idem, K. L. van Schouwen- ten Jav-erg. 1 kt boeken, J. G. C. van Castel. 1 kt diversen, P. Westenberg. 1 kt idem, J. H. Tersterg. 1 kt manu-acturen, Kind. 1 kt zilverwerk, Goorstein. 1 kt zaden, van rebink. 1 kt diversen, Bakker. 1 kt idem, Brongers. 1 minder idem, Hufenreuter. 1 kt medewaren, Staaf. 1 kt diver- minder idem, Röeloh. 1 kt idem, Mäusenbroek. 1 kt idem, Uhlen- In deek- 1 kt idem, Drost. 1 kt idem, Teimer. 1 kt idem, Jigeman. 1 kt idem, Andre Wilkens. 1 kt idem, van der Putte. 1 kt idem, Jager. 1 kt idem, Wagiak. 1 kt idem, Kinderen. 1 kt idem, van Wainig. 1 kt idem, Voigt.

1 kt kleedere, Vink. 1 kt diversen, van den Broek, 1 pak idem, Troijen. 1 kt idem, Boudelat. 1 kt idem, van der Heide. 1 kt idem, Schuurman. 1 kt zilver, van Steeden. 1 kt diversen, Romcia. 17 coll koopwaren, N. Maclean. 8 kn idem, G. G. Batten. 32 coll idem, 100 va boter, 110 kn kazen, 2 do was, Order.

Van Boston per Amorik. schip "Beccot", gez. Nichols, agt. Tudor Ice en co.

698 tonnen ijs, Tudor Ice en co.

Van Nederland per Nvd. schip "Krimpen aan de Lek", gez. List, agt. MacLaine, Watson en co.

13 kn diversen, 1 kt rijtuig, 2 kn kazen, 2 do provisies, 1 kt boeken, 50 kazen, 36 saucijs de bontager, 15 rookworst, Order.

Uitvoer.

Naar Nederland per stoomb. "Prins van Oranje", gez. Braat, agt. J. Daendels en co.

32301 N. pd. tabak, 1 pik rijst, 1/3 do koffie, 6/10 do suiker, 1 kt etwaren, Frazer, Eaton en co. 572 pik koffie, van Duijm en co. 67264 N. pd. tabak, Bultzingslowen en co. 10000 pik suiker, N.H.M. 7 va spek, van Someren Greve en co. 1 bl. vezels, de Meij. 180 katie suiker, 1 pak rotting, 3 kn confitoren, 1 kt kleingheden, 2 pakken en 1 kt diversen, 2 pik koffie, 1 pak moesters, 4 kn huisraad, 4 do koopwaren, 1 trommel, 1 pak stokken, 1 do moesters, J. Daendels en co.

alhier geladen.

750 pik tin, Borneo Comp. Limited. 638,04 pik tin, 1839 N. pd. thee, Maits en co. 1320 A. pd. indigo, 6 pik kaseel, G. Suermoudt en co. 113,92 pik notes, 6,87 do foelie, 36325 A. pd. tabak, 1254 do kaseel, Ned. Ind. Handelsbank. 1923,87 pik tin, 60 do rotting, 2000 do notes, 226,06 do foelie, 3800 do rijst, N. H. M. 1050,13 pik tin, Dummler en co. 158 pik tin, 16 zakken gember, 3 kn provisies en jap. voorwerpen, 2 kn orchideën, 465 pik koffie, MacLaine, Watson en co. 2 kn sago, 2 pik koffie, 1 kt moesters, 3 kn vruchten, Niederer en co. 1 pak parfumerijs en boeken, 1 pak diversen, G. G. Batten. 30 pik getagertjs, Geo. Wehry en co. 2429 A. pd. tere, geb. Reerink en co. 4280 A. pd. tabak, 1 pak moesters, 10 pik foelie, 1 kt koper, Busing Schröder en co.

Naar Nederland per Ned. aship "Alblasserwaard", gez. Jacobs, agt. J. F. van Leeuwen en co.

te Samarang geladen.

100 pik rotting, van den Broek en Veerkens.

te Pekalongan geladen.

4300 pik suiker, W. L. Hans.

te Probolinga geladen.

500 pik suiker, van de Van Laanen en co.

te Passaroeng geladen.

2015 pik suiker, van der Hart en co.

te Soerabaja geladen.

4787,53 pik suiker, 81 ps buffelhuiden, 143 do koelhuiden, 6,70 pik lange peper, Martin, Dyce en co. 596,99 pik kapoek, J. F. van Leeuwen en co. 1/3 legger arak, van Sommeren, Greve en co.

alhier geladen.

1810,27 pik antinionium, J. F. van Leeuwen en co. 6 va boter, 23 potten groenten, 1 kt touw, Gezagvoerder.

Naar Nederland per Ned. schip "Kosmopoliet I", gez. Diencke, agt. J. F. van Leeuwen en co.

Indië van Soerabaja.

150 pik rotting, 500 do suiker, 86 legger arak, J. F. van Leeuwen en co. 600 pik tin, N. H. M. 1499,94 pik suiker, 66584 N. pd. tabak, 255 pik hertenhooren, 57,200 N. pd. kapoek, Ned. Ind. Handelsbank. 3 kn sigaren, Tack. 49862 N. pd. tabak, 5182,64 pik suiker, Bultzingslowen en co. 14 legger arak, Koningman. 5 va arak, W. Vogel.

alhier geladen.

2100 ps buffelhuiden, 1 legger arak, Pandel en Stiehaus. 263,84 pik tin, Martin, Dyce en co. 1 vat spek, 1 kold genever, Bateburg en co. 83 varstjes haring, J. F. van Leeuwen en

co. 5 va boter, 1 bl. koffie, 93 hammen, 21 kazen, 400 va haring. Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland per Ned. schip "Mina", gez. van Bruggen, agt. Reynst en Vinju. te Soerabaja geladen.

3003,20 pik suiker, Fraser Eaton en co. 102483 N. pd. tabak, Appel. 53480 N. pd. idem, Reiss en co. 10 pik arrasroot, P. Vnder. 11 kn provisien en hularand, J. W. Dofjar. 120 pik rotting, 184148 N. pd. tabak, 1 pik koffie, Anemaet en co. 4000 pik tin, 85,76 do cacao, 20,64 do damar, 17,59 do goltspertj, 1,04 do goltgietang, N.H.M. 12 kn kleederen, Besier Joakheim en Smit. 5 va spek, 8 keld genever, E. ten Brinck en co. 2 va vleesch, 2 zakken meel, 1/2 legger arak, van Somercp, Greve en co.

alhier geladen.

11511 A. pd. thee, Reynst en Vinju. 2 kn hutspot, Janszen en van Wijk. 5 coil koopwaren, 7 hammen, 6 va spek, 1 kt lakwerk, 2 zakken tabak, 30 kn likeur, 1 kt stalen penaren, 5 st. raakvleesch, 1 doos bosden, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland per Ned. schip "Lichtstraal", gez. Janszen, agt. J. Daendels en co. te Passaroeng geladen.

4301,93 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 100 leggers arak, G. Saermond en co.

te Panaroekan geladen.

11649,23 pik suiker, 1 kt monsters, C. Maarschalk en co. alhier geladen.

145 pik rotting, 1910 do suiker, 625 do tin, 2906 ps buffelhuiden, 1321 do koeuiden, 377 do paardenuiden, 202 leggers arak, 350 pik kapoek, G. Saermond en co. 10 leggers arak, 1500 pik rijst, E. Moormann en co. 158,90 pik tin, J. Peet en co. 213 pik tin, Martin, Dyce en co. 774 ps buffelhuiden, 447 do koeuiden, Purvis en co. 2495 ps buffelhuiden, 168 pik kapoek, 13 do kapoek zaad, geb. Sutorius, Veder en co. 300 pik tin, N.H.M. 73 leggers arak, Koper. 2 va brand, 2 do gult, 2 do boter, Alhier Overgeschépt van de Noech I. 50 mud uijen, 10 va haring, 30 kn wijn, 9 va boter. Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland via Soerabaja per Ned. schip "Bilderdyk", gez. Vitor, agt. J. F. van Leeuwen en co. lading voor Nederland.

1 keld genever, Balenburj en co.

lading voor Soerabaja.

15 kn gedr. vruchten, 5 do aardewerk, 18 do glaswerk, Geo. Wiley en co. 11 kn lucifers, 50 do cognac, Dummier en co. 600 va atsal, MacLaine, Watson en co. 1 wagen, 13 kn diversen, 2 do kasa, 2 do provisien, 1 kt boeken, 12 hammen, Reynst, en Vinju. 87 va draadgols, 35 kn rijswijn, geb. Sutorius, Veder en co: 600 kn cognac, G. Saermond en co. 1/2 legger arak, 2 kelders genever, 2 va boter, 1 val meel, 1 anker azijn, Overgeschépt van de Gesiena Maria en Zuid-Holland.

Naar Nederland per Fransch schip "Stella Maria", gez. Ailed, agt. Houghton en co. lading voor Nederland.

200 pik rotting, 3/m matten, 9/m stroozakken, 68 pik peper, 196 do damar, 20 do huiden, 565 do koffie, Purvis en co. van Soerabaja voor Frankrijk.

1/2 legger arak, van Sommeren, Greve en co. 11 kn zeep, 12 va verf, 4 kn manufactaren, 1 kt spijkers, Aan boord gebleven van Bageland.

Naar Billiton en Banka per N. I. schip "Fathood Radjak", gez. Hadjie Alie, agt. P. Landberg en Zoon.

8000, Aan boord gebleven lading.

Voor Banka.

25 pik ketan, 2 kn petroleum, 11 va olie, 1 kt theepotten, 3 kn sigaren, 1 kt lucifera, 5 kn zeep, Gezagvoerder.

Batavia.

5 Juni 1872.

Inschrijving van gouvernements-wissels op heden. Aan- geboden een milioen.

Ingeschreven à pari	f	300
" 100 ³ / ₄	"	4044
" 101	"	3,615
" 101 ¹ / ₄	"	420,515
" 101 ¹ / ₂	"	488,474
" 102	"	10,000

Totaal f 928,948

De vier eerste inschrijvingen zijn gegund. De gouver- nements-limite was op 101¹/₄ pot. gesteld.

RESTANT STAAT.

Onder ultimo Mei 1872 aanwezige goederen in het Entrepôt te Batavia.

BENAMING DER GOEDEREN.	HOEVEELHEID							Aanbellingen.
	Indien.	Kisten.	Vaten.	Maasden.	Keders.	Collis.	Zakken.	
Arjze		35						
Abnully								
Bitter			1125					
Boter								
Bier (Holl.)		227	141					
Cognac		2481	29					
Diversen (Kapsien)								
Footen							39	
Gaanlier					442			
Glaswerk		18						
Genever								
Geworen en pistolen		24	6					
Geworen (Gedr. Eoel)	240	180						
idem (Granje)	42							
idem (Groen)	180							
idem (Gouglbloekte)	214							
idem (Naau)	180							
Hooden	1							
Kruik	114							
Kaarsen (Spermasontel)	300							
Kruisgilden	75							
Katoen gebt. en ongebt.	1125	4560						
idem Gedrukte		4900						
Likuren	325							
Leder en Lederwerk	8							
Lijpols	550							
Lampen	26							
Medicijnen	50							
Meel								
Madroesen	91		6					
Optien	41							
Provisien	200		24					
Parfumerien	02							
Petroleum	2208							
Sarapapilla	40							
Sigaren (Manilla)	59							
idem (Holl.)	7							
Schierwater								
Schrijftbhoefden	55				110			
Sis-olie	224							
Touwerk								
Vleesch en Spek			210					105
Vruchten (Ingelegte)	60							
Verfwaren	13							
Vermouth								
Wallen gedrukt	410	70						
Wijn (Roede)	2162	1						
idem (Rijze)	45							
idem (Port)	228							
idem (Madern)	128							
idem (Champagne)	29							
Lijpwerk	10							
Zeldoek	7	12						
Zakken (Gedrukt)	26							
Zijden Goederen		7						

Voor elk artikel in dit nummer voorkomende, en niet door andere tegeskend, stelt zich voor degenet als schrijver bekend

J. C. VAN LIER.